

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานและสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 เป็นส่วนราชการในระดับสำนัก สังกัดสำนัก งาน ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ .ศ. 2545 ให้มีการโอนกิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพยากร สิ่งปฏิกูล กิจการ ภาระผูกพัน ข้าราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลังของ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1-12 ในสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม และของศูนย์ ออมน้ำสิ่งแวดล้อม เขต 1-12 บางส่วน ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มาเป็นของสำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้มีการจัดตั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1-16 ขึ้น มีหน้าที่ดังนี้

- จัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาค
- ประสานการดำเนินงาน ตลอดจนติดตามประเมินผลแผน และมาตรการจัดการสิ่งแวดล้อม ในระดับภาคและจังหวัด
- จัดทำรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม
- จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศสิ่งแวดล้อมระดับภาค
- ให้คำปรึกษาและเสนอแนะทางวิชาการและมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุน และเสริมศักยภาพการดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ติดตาม ตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้าน สิ่งแวดล้อม

โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 (จังหวัดสงขลา) มีพื้นที่รับผิดชอบ : กลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลา กลุ่มน้ำปัตตานี และกลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ได้แก่ จังหวัดพัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 21,746 ตร.กม. (คิดเป็น 4.18% ของพื้นที่ประเทศไทย) มีประชากร 3.78 ล้านคน (คิดเป็น 5.9% ของประชากรทั้งประเทศ) ประกอบด้วยเขตการปกครอง 5 จังหวัด 60 อำเภอ 442 ตำบล 3,307 หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่น อบจ . 5 แห่ง เทศบาล 123 แห่ง อบต. 363 แห่ง โดยมีรายละเอียดของข้อมูลพื้นฐานและสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นรายจังหวัด ดังนี้

2.1 จังหวัดพัทลุง

2.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

(1) ที่ตั้งและขนาด

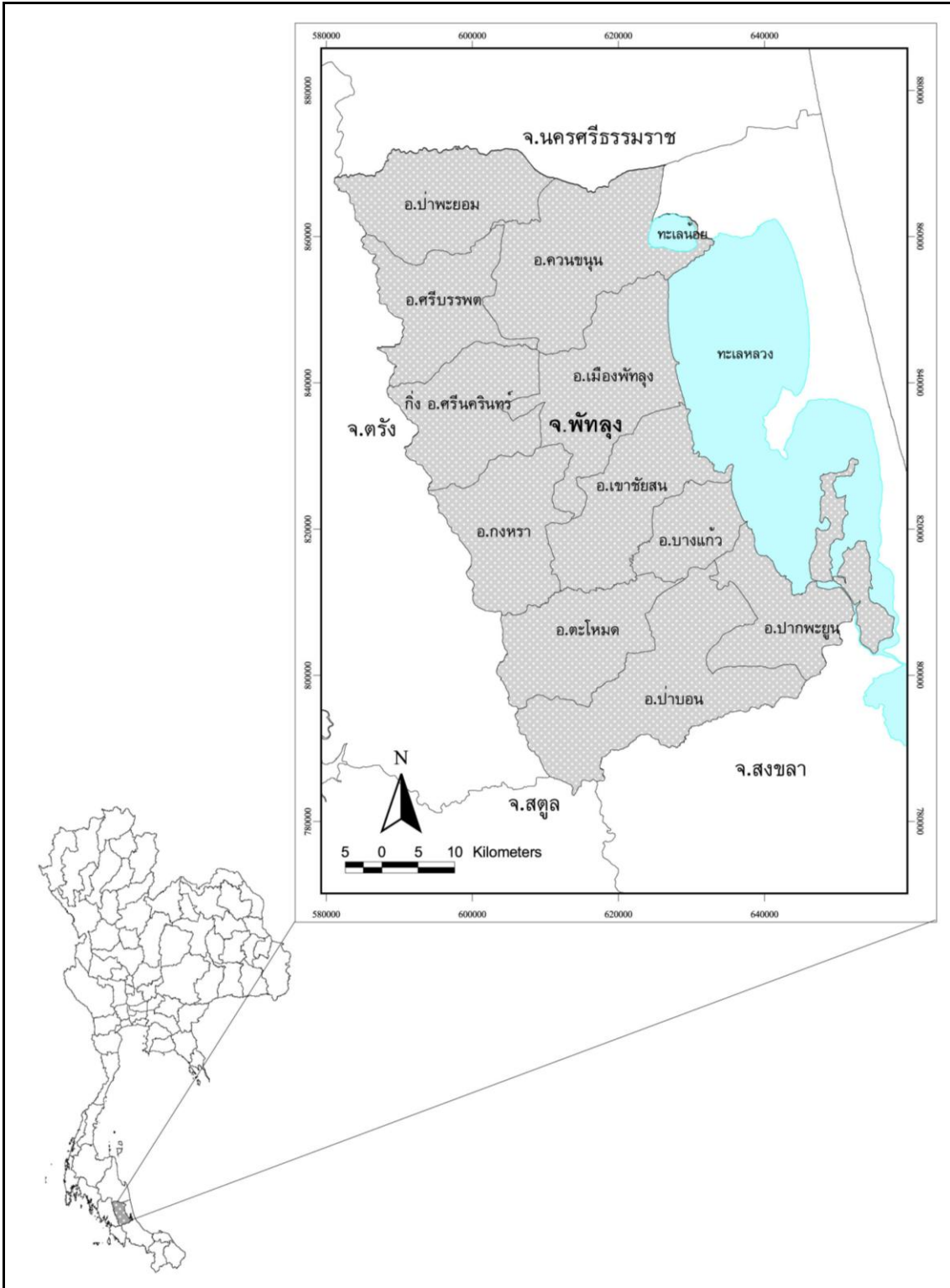
จังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันออกของแหลมมลายู หรือ แหลมทอง (Golden Khersonese) หรือฝั่งตะวันตกของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (Songkhla Lake Basin) มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 3,424.473 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,140,296 ไร่

(2) อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอควนเนียง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา และอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นน่านน้ำติดต่อกับอำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระ อำเภอกระแสดินธุ์ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลาและอำเภอห้วยไทรจังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เทือกเขาบรรทัด ซึ่งเป็นแนวติดต่อกับอำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูลและอำเภอปะเหลียน อำเภอย่านตาขาว อำเภอนาโยง อำเภอเมือง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

(3) ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดพัทลุง มีลักษณะเป็นภูเขาและที่ราบสูงทางด้านตะวันตก คือ เทือกเขาบรรทัด ถัดลงมาทางด้านตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มที่ดอน นอกจากนี้พื้นที่ บางส่วนของจังหวัดพัทลุงยังเป็นพื้นน้ำ ได้แก่ ทะเลน้อย และทะเลสาบตอนกลาง (ทะเลสาบ)

รูปที่ 2.1-1 แผนที่แสดงขอบเขตการปกครองของจังหวัดพัทลุง

(4) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดพัทลุงมี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ในปี 2554 จังหวัดพัทลุงมีอุณหภูมิเฉลี่ย 27.5 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี 287.9 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตกเฉลี่ย 183 วันต่อปี

(5) ข้อมูลด้านประชากร

จังหวัดพัทลุงมีประชากรจำนวน 511,063 คน เป็นชาย 250,280 คน และหญิง 260,783 คน มีจำนวนบ้าน 168,259 หลัง

(6) ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากร ในจังหวัดพัทลุง มีรายได้เฉลี่ย ประมาณ 16,377 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่มาจากสาขาการผลิตด้านการเกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้ รองลงมาคือ สาขาการขนส่ง ขยายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้บุคคลและของใช้ในครัวเรือน (พาณิชย์กรรมและการบริการ รองลงมาคือ เกษตร)

(7) ข้อมูลสภาพทางสังคม

จังหวัดพัทลุงเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรร้อยละ 48.06 จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม

(8) ข้อมูลด้านสาธารณสุข

จังหวัดพัทลุงมีโรงพยาบาลของรัฐ 11 แห่ง จำนวน 715 เตียง โรงพยาบาลของเอกชน 2 แห่ง จำนวน 76 เตียง มีบุคลากรทางการแพทย์ (แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข) จำนวน 2,279 คน

(9) ระบบสาธารณูปโภค

จังหวัดพัทลุงมีการใช้ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 99.86 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำนักงานการประปาส่วนภูมิภาคให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 2 แห่ง คือ การประปาส่วนภูมิภาคสาขาพัทลุง ครอบคลุมการให้บริการในอำเภอเมืองและอำเภอควนขนุน รวม 68,306 ครัวเรือน มีผู้ใช้น้ำทั้งสิ้น 15,255 ครัวเรือน และการประปาส่วนภูมิภาคสาขาเขาชัยสน ครอบคลุมการให้บริการในอำเภอเขาชัยสน และอำเภอบางแก้ว รวม 23,209 ครัวเรือน มีผู้ใช้น้ำทั้งสิ้น 2,253 ครัวเรือน โดยมีระบบประปาหมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด จังหวัดพัทลุงมีโทรศัพท์ให้บริการครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งมีหมายเลขทั้งหมด 24,630 เลขหมาย โดยมีผู้เช่าแล้วจำนวน 18,762 เลขหมาย

(10) แรงงาน

จังหวัดพัทลุงมีจำนวนแรงงานทั้งหมด 351,883 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกภาคเกษตร โดยมีอัตราการว่างงานร้อยละ 0.71 และมีอัตราส่วนของวัยทำงานต่อคนว่างงาน 86.14 ต่อ 1

(11) เขตการปกครอง

จังหวัดพัทลุงมีพื้นที่ประมาณ 3,424.473 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,140,296 ไร่ (พื้นดิน 1,919,446 ไร่ พื้นน้ำ 220,850 ไร่) แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 65 ตำบล 670 หมู่บ้าน มีเทศบาลทั้งหมด 43 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองพัทลุง เทศบาลตำบล จำนวน 42 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 30 แห่ง

2.1.2 สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดพัทลุง

(1) ทรัพยากรดินและที่ดิน

ทรัพยากรดินและที่ดินของจังหวัดพัทลุง มีความแตกต่างกันตามลักษณะของพื้นที่ เช่น พื้นที่ชายฝั่งที่น้ำทะเลท่วมถึงมี ลักษณะเป็นดินเค็ม ที่ราบที่น้ำทะเลเคยท่วมถึงมีลักษณะเป็นดินเปรี้ยว นอกจากนี้เป็นพื้นที่ที่มีดินลักษณะหลากหลาย เช่น ดินเหนียว ดินร่วนปนเหนียว ดินร่วนปนทราย ดินปนลูกรัง และดินทรายจัด

(2) ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดพัทลุงมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งจังหวัดประมาณ 646.38 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 18.88 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด โดยมีป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 31 ป่า อุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 1 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 3 แห่ง พื้นที่ป่ามอให้ ส.ป.ก. จำนวน 19 ป่า และป่าชุมชน 87 แห่ง

(3) ทรัพยากรสัตว์ป่า

จังหวัดพัทลุงพบสัตว์ป่าที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ ประเภทสมเสร็จ กิ้งห้อย เลียงผาหรือกูร่า ค่างดำ นกเงือกเสือปลาหรือเสือไฟ และหมี โดยพบเพียงจำนวนเล็กน้อยบริเวณเทือกเขาบรรทัด

(4) ทรัพยากรน้ำ

(4.1) ทรัพยากรน้ำผิวดิน

จังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่ในพื้นที่ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทั้งจังหวัด โดยในส่วนของพื้นน้ำทะเลสาบสงขลา ที่อยู่ในเขตจังหวัดพัทลุง คือ ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน (ทะเลหลวง) ซึ่งเป็นที่อยู่ของโลมาอิรวดี ทะเลสาบตอนกลาง (ทะเลสาบ) ซึ่งเป็นบริเวณที่มีเกาะที่สำคัญ คือ เกาะหมาก เกาะนางคำ เกาะสี่-เกาะห้า ที่เป็นเกาะสัมปทานรังนกนางแอ่น ส่วนลำน้ำหลักที่สำคัญในลุ่มน้ำ ได้แก่ คลองป่าพะยอม คลองท่าแนะ คลองนาท่อม คลองหลักสามหรือคลองสะพานหยี คลองท่าเชียด คลองป่าบอน คลองพรุพ้อ ซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัดทางด้านตะวันตกของจังหวัด

(4.2) ทรัพยากรน้ำบาดาล

แหล่งน้ำบาดาลที่มีศักยภาพสูงสุดในพื้นที่จังหวัดพัทลุง คือ แหล่งน้ำบาดาลในชั้นตะกอนน้ำพา ปรากฏแพร่กระจายอยู่ในบริเวณแอ่งพัทลุงต่อเนื่องไปจนถึงที่ราบชายฝั่งทะเลหลวงด้านทิศเหนือและทิศตะวันออก คุณภาพน้ำบาดาลส่วนใหญ่เป็นน้ำจืดคุณภาพดี แต่ปริมาณเหล็กในน้ำค่อนข้างสูงในเกือบทุกพื้นที่

(5) ทรัพยากรธรณี

ทรัพยากรธรณีในจังหวัดพัทลุงประกอบด้วย หินอัคนี หินตะกอน และหินแปร ที่มีอายุแตกต่างกัน หินที่พบได้แก่ หินยุคแคมเบรียน (Cambrian) หินยุคออร์โดวิเซียน (Ordovician) หินยุคไซลูเรียน-ดีโวเนียน (Silurian-Devonian) หินยุคคาร์บอนิเฟอรัส (Carboniferous) หินยุคเพอร์เมียน (Permian) หินยุคไทรแอสสิก (Triassic) หินยุคไทรแอสสิก-จูแรสสิก (Triassic-Jurassic) หินยุคควอเทอร์นารี (Quaternary) มีแร่ธาตุที่สำคัญ คือ หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน หินอุตสาหกรรมชนิดหินทรายแป้ง หินกรวด และโดโลไมต์

(6) ความหลากหลายทางชีวภาพ

จังหวัดพัทลุงมีความหลากหลายทางชีวภาพมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ซึ่งเป็นอุทยานนกน้ำที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และมีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะพื้นที่ โดยเฉพาะ

บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำพรุควนซีเสียน มีพื้นที่ประมาณ 3,085 ไร่ ซึ่งขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำโลกหรือ Ramsar Site ในลำดับที่ 948 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2541 สำหรับพื้นที่ Ramsar Site คือ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของโลก มีนกชนิดที่สำคัญและหายากหรือใกล้สูญพันธุ์ คือ นกกาบบัว นอกจากนั้นยังมีสัตว์ป่าชนิดอื่นๆ เช่น ลิงแสม เสือปลา นาก และยังมีอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลาน้ำจืดชนิดต่างๆ โดยเฉพาะนกนานาชนิด เป็นแหล่งสร้างรังวางไข่ของนกน้ำนับแสนตัวในช่วงการอพยพหนีอากาศหนาว นอกจากนี้ ยังมีอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า เกาะสี่-เกาะห้า เป็นต้น

2.1.3 สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดพัทลุง

(1) คุณภาพน้ำ

สำหรับคุณภาพน้ำ จะใช้ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (Dissolved Oxygen, DO) ควบคู่กับค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand, BOD) เป็นดัชนีชี้วัดและระบุสถานะประเภทแหล่งน้ำตามความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ คือ ประเภทที่ 1 (ดีมาก) ประเภทที่ 2 (ดี) ประเภทที่ 3 (พอใช้) ประเภทที่ 4 (เสื่อมโทรม) และประเภทที่ 5 (เสื่อมโทรมมาก)

(1.1) คุณภาพน้ำ พื้นที่ทะเลสาบสงขลา จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำพื้นที่ทะเลสาบสงขลาในส่วนของจังหวัดพัทลุง ได้แก่ ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง จำนวน 6 สถานี ในปี 2554 พบว่า คุณภาพน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยมีสัดส่วนคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีและเสื่อมโทรม ร้อยละ 17 และร้อยละ 83 ตามลำดับ โดยคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีบริเวณบ้านปากพะยูน และบริเวณที่คุณภาพน้ำเป็นปัญหาคือ หมู่บ้านทะเลน้อยและปากคลองลำป่า เนื่องจากมีค่าออกซิเจนละลาย (DO) ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (FCB) และแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) เกินเกณฑ์มาตรฐานมาก เมื่อพิจารณาคุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลาในปี 2554 เปรียบเทียบกับปี 2553 พบว่า คุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลาในปี 2554 มีแนวโน้ม เสื่อมโทรมลง เนื่องจากคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปลดลง

(1.2) คุณภาพน้ำในลำคลองสาขาหลัก ได้แก่ คลองป่าพะยอม คลองท่าแนะ คลองนาท่อม คลองท่าเขียด คลองป่าบอน และคลองพรุพ้อ จำนวน 19 สถานี ในปี 2554 พบว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปร้อยละ 58 (คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 16 และพอใช้ ร้อยละ 42) เมื่อพิจารณาคุณภาพน้ำแต่ละลำคลองสาขา พบว่าลำคลองสาขาที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ขึ้นไปทุกจุดตรวจวัด ได้แก่ คลองป่าพะยอม และคลองพรุพ้อ ส่วนลำคลองสาขาที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ได้แก่ คลองท่าแนะ คลองนาท่อม คลองท่าเขียด และคลองป่าบอน และจากการตรวจวัดโลหะหนัก พบ แคดเมียม (Cd) เกินเกณฑ์มาตรฐานที่คลองท่าแนะ บริเวณบ้านตลาดปากคลอง และพบตะกั่ว (Pb) เกินเกณฑ์มาตรฐานที่คลองท่าแนะ บริเวณบ้านปากประและบ้านตลาดปากคลอง

(2) การจัดการน้ำเสีย

(1.1) ระบบบำบัดน้ำเสีย เทศบาลเมืองพัทลุงได้ว่าจ้างบริษัทให้มีการสำรวจออกแบบระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งอยู่ในระหว่าง การ เสนอโครงการผ่านแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

(1.2) การเตรียมการจัดการน้ำเสียและฟื้นฟูคุณภาพน้ำ ได้มีการดำเนินการในพื้นที่ชุมชนขนาดใหญ่ ดังนี้

(1.2.1) โครงการศึกษาความเหมาะสมระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียของเทศบาลเมืองพัทลุง ศึกษาแล้วเสร็จเมื่อปี 2544 ผลการศึกษาเสนอระบบบำบัดน้ำเสียแบบบ่อดึงบริเวณตำบลลำป่า

อำเภอเมือง พื้นที่ 238 ไร่ ขณะนี้อยู่ในระหว่างการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียจากส่วนกลาง

(1.2.2) โครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้นระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียของอำเภอควนขนุนและอำเภอปากพะยูน ศึกษาแล้วเสร็จเมื่อปี 2540 โดยแบ่งการศึกษาเป็น 4 ชุมชน คือ เทศบาลตำบลควนขนุน เทศบาลตำบลมะกอกเหนือ ชุมชนทะเลน้อยและเทศบาลตำบลปากพะยูน ผลการศึกษา เป็นดังนี้

- เทศบาลตำบลควนขนุน เสนอระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนแบบบ่อดึงบริเวณคลองควนขนุน พื้นที่ประมาณ 33 ไร่

- เทศบาลตำบลมะกอกเหนือ เสนอระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนแบบบ่อดึงบริเวณคลองโคกหม้อ พื้นที่ประมาณ 29 ไร่

- ชุมชนทะเลน้อย เสนอระบบบำบัดน้ำเสียจากการข้อมกระดูกบริเวณคลองบ้านบน พื้นที่ 0.6 ไร่

- เทศบาลตำบลปากพะยูน เสนอระบบบำบัดน้ำเสียแบบบ่อดึงบริเวณถนนสุขาภิบาล 3 ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเขตเทศบาล พื้นที่ประมาณ 32 ไร่

(1.2.3) ก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียนำร่องที่เทศบาลตำบลปากพะยูนและเทศบาลเมืองพัทลุง ซึ่งปัจจุบันหยุดการเดินระบบ

(1.2.4) บางพื้นที่มีการนำร่องการก่อสร้างบ่อดักไขมันที่ร้านค้าและบ้านเรือน

(1.2.5) การสร้างจิตสำนึกโดยการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

(3) การจัดการขยะมูลฝอย

(3.1) สถานการณ์ขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยชุมชนในจังหวัดพัทลุง ในปี 2554 มีขยะเกิดขึ้นประมาณ 306 ตัน/วัน เป็นมูลฝอยที่เกิดจากเขตเทศบาลประมาณ 163 ตัน/วัน และมูลฝอยที่เกิดจากองค์การบริหารส่วนตำบล ประมาณ 143 ตัน/วัน

จังหวัดพัทลุง มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลมีเพียงแห่งเดียว คือ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองพัทลุง สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีการจัดเก็บขยะมูลฝอยส่วนใหญ่มีสถานที่กำจัดไม่ถูกหลักสุขาภิบาล เช่น การเทกองบนพื้นดิน การเผาในที่โล่ง เป็นต้น สถานการณ์ด้านการจัดการขยะมูลฝอย จึงยังเป็นปัญหาที่ทำลายศักยภาพและการบริหารจัดการของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ได้ผลอย่างถาวรและยั่งยืน คือ การมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดและการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์

(3.2) ระบบกำจัดขยะมูลฝอย

การเก็บรวบรวมขยะเพื่อนำไปกำจัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัดพัทลุง ดำเนินการได้เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลเท่านั้น แม้เทศบาลจะมีสถานที่กำจัดเป็นของตนเอง แต่ยังมีปัญหาในด้านกำจัดที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล

ตารางที่ 2.1-1 ปริมาณขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดพัทลุง ปี 2554

อำเภอ	เทศบาล	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)
เมือง	1. ทม.พัทลุง	13.34	36,265	28.0*
	2. ทต.โคกชะงาย	16.50	5,066	5.00*
	3. ทต.ท่ามิหรำ	10.24	4,984	2.99
	4. ทต.เขาเจ็ยก	14.25	4,110	2.47
	5. ทต.นาท่อม	13.44	4,565	2.74
	6. ทต.พญาขัน	26.00	5,579	3.35
	7. ทต.ปรางหมู่	22.95	4,925	1.00*
	8. ทต.ร่มเมือง	26.22	5,175	3.11
เขาชัยสน	9. ทต.เขาชัยสน	1.50	3,343	2.00*
	10. ทต.โคกม่วง	67.99	10,065	6.04
	11. ทต.จองถนน	67.92	3,646	2.19
กงหรา	12. ทต.ชะรัด	60.00	6,875	4.13
	13. ทต.กงหรา	60.16	4,080	2.45*
	14. ทต.คลองทรายขาว	35.00	6,477	3.89
ควนขนุน	15. ทต.มะกอกเหนือ	1.20	2,220	2.33*
	16. ทต.บ้านสวน	13.80	5,108	3.06*
	17. ทต.หนองพ้อ	24.10	6,241	3.74
	18. ทต.พนาสูง	65.00	9,920	3.00*
	19. ทต.นาขยาด	49.00	8,161	1.07*
	20. ทต.ควนขนุน	0.90	2,163	3.00*
	21. ทต.โตนดด้วน	25.30	5,984	3.59*
	22. ทต.ดอนทราย	20.00	5,469	3.28
	23. ทต.ทะเลน้อย	65.00	6,625	1.17*
	24. ทต.แพรกหา	27.00	5,705	3.42
	25. ทต.แหลมโตนด	18.00	4,860	2.92*
ตะโหมด	26. ทต.ตะโหมด	13.00	4,338	2.60
	27. ทต.แม่ขรี	4.00	6,117	3.67
	28. ทต.เขาหัวช้าง	70.00	6,852	4.11
	29. ทต.ควนเสาชง	53.63	6,887	4.13
บางแก้ว	30. ทต.ท่ามะดี้อ	2.00	4,438	1.40*
	31. ทต.บางแก้ว	18.47	3,749	2.25
ปากพะยูน	32. ทต.อ่าวพะยูน	42.00	4,371	2.62
	33. ทต.หารเทา	51.00	9,719	5.83
	34. ทต.ปากพะยูน	1.50	3,643	4.00*

อำเภอ	เทศบาล	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)
	35. ทต.ดอนทราย	20.00	2,386	2.00*
	36. ทต.เกาะนางคำ	77.00	5,558	3.33
ป่าบอน	37. ทต.ป่าบอน	8.25	3,983	1.50
ป่าพะยอม	38. ทต.ลานข่อย	59.79	8,244	4.95*
	39. ทต.บ้านพร้าว	37.33	7,889	2.00*
ศรีนครินทร์	40. ทต.บ้านนา	117.00	7,515	4.51
	41. ทต.ชุมพล	72.00	8,301	6.00*
	42. ทต.ลำสินธุ์	74.00	5,836	3.50*
	43. ทต.อ่าทอง	21.14	4,308	2.58
รวม			271,745	162.98

หมายเหตุ : ปริมาณขยะคำนวณจากอัตราการผลิตขยะของประชากร 0.6 กิโลกรัม/คน/วัน

* = ปริมาณขยะจากการสำรวจ

(4) ของเสียอันตราย

สถานประกอบการในจังหวัดพัทลุงไม่มีการนำสารเคมีอันตรายมาใช้ในกระบวนการผลิต ยกเว้น ตำบลนางตุง อำเภอควนขนุน ที่ประชาชนประกอบอาชีพผลิตงานหัตถกรรมจากกระจูดจึงให้มีแหล่งน้ำที่ถูกปนเปื้อนจากสารเคมี ซึ่งในปี 2551 กรมควบคุมมลพิษได้ดำเนินโครงการจัดการน้ำเสียจากอุตสาหกรรมชุมชนการทำผลิตภัณฑ์จากกระจูดในพื้นที่ทะเลน้อย เพื่อจัดทำฐานข้อมูลจากอุตสาหกรรมชุมชนการทำผลิตภัณฑ์จากกระจูดในพื้นที่ทะเลน้อย พร้อมทั้งร่วมกำหนดแนวทางในการลดและป้องกันมลพิษและการจัดการน้ำเสียที่เหมาะสมสำหรับการทำผลิตภัณฑ์จากกระจูด

(5) มลพิษทางอากาศและเสียง

คุณภาพอากาศและเสียงจังหวัดพัทลุง โดยรวมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน จึงไม่มีสถานีจัดเก็บข้อมูลคุณภาพอากาศและเสียง ของกรมควบคุมมลพิษ แต่ในบางพื้นที่ มีปัญหาเรื่องเหตุรำคาญกลิ่นเหม็นจากฟาร์มเลี้ยงสุกร ควันจากการเผาวัสดุที่เหลือใช้จากการเกษตรและเหตุรำคาญเสียงดังจากสถานประกอบการในบางพื้นที่

(6) สิ่งแวดล้อมเมือง

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดพัทลุง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พื้นที่ส่วนใหญ่จึงยังมีสภาพเป็นชนบท ยกเว้นบางพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางของแต่ละอำเภอ ที่มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองเล็กๆ และบางชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด เช่น พื้นที่ทะเลน้อย อำเภอควนขนุน ที่เริ่มแปรสภาพเป็นชุมชนเมืองจึงมีชุมชนแออัดเกิดขึ้น

(7) สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

จังหวัดพัทลุงมีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่อุดมด้วยทรัพยากรและสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งจำนวน 4 แห่ง คือ เขาอกทะลุ น้ำตกบ้านโตน น้ำตกหม่อมจู้ย และทะเลน้อย และมีสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมซึ่งเป็นโบราณสถาน จำนวน 29 แห่ง โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้พิจารณาให้ “เมืองชัยบุรี” เมืองเก่าของ

จังหวัดพัทลุง เป็นเมืองที่จะต้องได้รับการผลักดันให้เกิดการดำเนินการจัดทำแนวเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

(8) สถิติการร้องเรียน

จากสถิติการร้องเรียน ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เป็นเรื่องร้องเรียนด้านป่าไม้ รองลงมาคือด้านน้ำและการรุกรานลำน้ำ

2.2 จังหวัดสงขลา

2.2.1 ข้อมูลพื้นฐาน

(1) ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ 7,393.889 ตารางกิโลเมตร เป็นศูนย์เศรษฐกิจที่สำคัญของภาคใต้ ทั้งศูนย์กลางการค้า ธุรกิจห้างร้าน ห้างสรรพสินค้า โรงแรม และแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งจาก จังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย สิงคโปร์) รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค โดยมี สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจำนวน 5 แห่ง อีกทั้งในส่วนของเขตอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมือง ได้ ถูกประกาศให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2535) ลงวันที่ 10 กันยายน 2535

(2) อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี รัฐเคดาห์ และ รัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดพัทลุง และ จังหวัดสตูล

(3) ลักษณะภูมิประเทศ

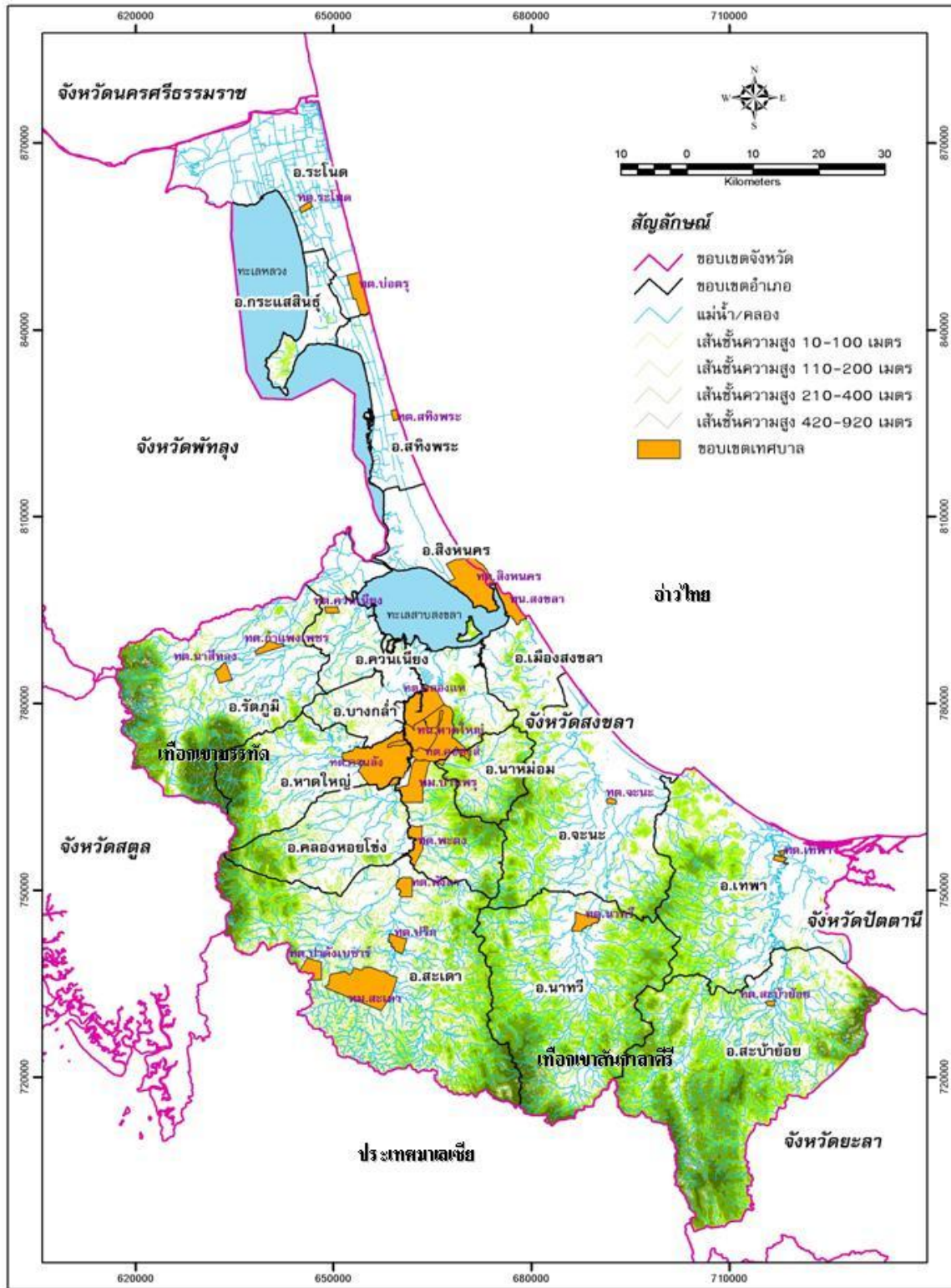
ทางตอนเหนือของจังหวัดเป็นคาบสมุทรแคบและยาวยื่นลงมาทางใต้เรียกว่า คาบสมุทรสทิงพระ กับส่วนที่เป็นแผ่นดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางตอนใต้ แผ่นดินทั้งสองเชื่อมต่อกันโดยสะพานติณสูลานนท์ พื้นที่ ทางทิศเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ทิศตะวันออกเป็นที่ราบริมทะเล ทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบ สูง ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดแหล่งน้ำที่สำคัญ

(4) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดสงขลาอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมเมืองร้อน มีลมมรสุมพัดผ่านประจำปี คือ ลม มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ส่งผลให้มีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่ม ตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัดในเดือนเมษายน แต่เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเล จึงมี กระแสลมและความชุ่มชื้นมาก ส่งผลให้อากาศไม่ร้อนเท่าที่ควร และฤดูฝน ตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึง เดือนมกราคม ในปี 2554 จังหวัดสงขลา มีอุณหภูมิเฉลี่ย 27.5 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี 247.2 มิลลิเมตร และมีจำนวนวันที่ฝนตก 177 วัน

(5) ข้อมูลด้านประชากร

จังหวัดสงขลา มีประชากรรวม 1,367,010 คน เป็นชาย 667,250 คน และหญิง จำนวน 699,760 คน มีจำนวนบ้าน 449,859 หลัง

รูปที่ 2.2-1 แผนที่แสดงที่ตั้ง ขอบเขตการปกครอง และลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสงขลา

(6) ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาขึ้นกับการผลิตในสาขาอุตสาหกรรม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ขายเป็นหลัก ทั้งนี้ ปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ คือ ยางพารา อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยางพารา และผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเล

(7) ข้อมูลสภาพทางสังคม

ประชากรในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือการประกอบอาชีพรับจ้าง การทำงานในภาคอุตสาหกรรม การประมง และการประกอบธุรกิจ โดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม

(8) ข้อมูลด้านสาธารณสุข

จังหวัดสงขลามีโรงพยาบาลทั้งสิ้น 28 แห่ง มีจำนวนเตียง 3,804 เตียง โดยมีบุคลากรทางการแพทย์ (แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข) จำนวน 3,890 คน

(9) ระบบสาธารณูปโภค

จังหวัดสงขลา มีจำนวน หมู่บ้านที่มีไฟฟ้าและโทรศัพท์ใช้ครบทุกหมู่บ้าน มีปริมาณการผลิตน้ำประปา 50,452,640 ลูกบาศก์เมตรต่อปี มีทางหลวงแผ่นดินระยะทางประมาณ 669.431 กิโลเมตร

(10) แรงงาน

จังหวัดสงขลามีแรงงานรวม 828,715 คน เป็นผู้มีงานทำ 808,426 คน เป็นผู้ว่างงานจำนวน 20,289 คน มีอัตราการว่างงานคิดเป็นร้อยละ 2.45 แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม โดยจำนวนผู้มีงานทำประเภอบอาชีพด้านการขายส่ง / การขายปลีก การผลิต และโรงแรม /ภัตตาคาร มากที่สุดตามลำดับ

(11) เขตการปกครอง

จังหวัดสงขลามีพื้นที่ประมาณ 7,393.889 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ 127 ตำบล 1,023 หมู่บ้าน มีเทศบาลทั้งหมด 42 แห่ง เป็นเทศบาลนคร จำนวน 2 แห่ง คือ เทศบาลนครสงขลาและเทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมือง จำนวน 10 แห่ง และเทศบาลตำบล 30 แห่ง และมีองค์การบริหารส่วนตำบล 109 แห่ง

2.2.2 สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดสงขลา

(1) ทรัพยากรดินและที่ดิน

กองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดินได้จำแนกดินในจังหวัดสงขลาไว้ 95 ชุด ส่วนใหญ่เป็นดินทราย ดินทรายปนดินร่วนและดินเหนียวบางส่วน โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่อื่นๆ (พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ไม้พุ่มหรือทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม เหมืองแร่ เหมืองเก่า และบ่อขุด) ตามลำดับ

(2) ทรัพยากรป่าไม้

จากการสรุปสถานการณ์ป่าไม้ของจังหวัดสงขลาปี 2552 โดยสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 พบว่า จังหวัดสงขลามีพื้นที่ป่าไม้ 702,743.75 ไร่ หรือร้อยละ 15.21 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด โดยมีการประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ (ตั้งแต่ปี 2507) รวม 41 ป่า เนื้อที่ 1,256,669.25 ไร่ มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 925,562.91 ไร่ (รวมทั้งพื้นดินและพื้นน้ำ)

(3) ทรัพยากรสัตว์ป่า

จังหวัดสงขลามีแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทั้งอุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 แห่ง วนอุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 แห่ง ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่า จำนวน 1 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 5 แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 แห่ง โดยพบสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ เช่น ชะมดแปลงลายแถบ อีเห็นลายพาด ชะนีมือขาว กระรอกหางม้าใหญ่ เสือลายเมฆ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตงนาช้าง

(4) ทรัพยากรน้ำ

แหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญในจังหวัดสงขลา ได้แก่

(4.1) ทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศ มีพื้นที่ส่วนที่เป็นพื้นน้ำประมาณ 1,046.04 ตารางกิโลเมตร ซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดสงขลาและพัทลุง แบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ

- ทะเลน้อย อยู่ในเขตจังหวัดพัทลุง มีสภาพเป็นน้ำจืด
- ทะเลสาบตอนบน (ทะเลหลวง) สภาพน้ำส่วนใหญ่เป็นน้ำจืดและกร่อยตามช่วงฤดูกาล
- ทะเลสาบตอนกลาง (ทะเลสาบ) อยู่ถัดจากทะเลหลวงลงมา เป็นส่วนที่มีเกาะ มากมาย ที่สำคัญ คือ เกาะสี่ เกาะห้า (ที่เป็นสัมปทานรังนกนางแอ่น) เกาะหมาก และเกาะนางคำ เป็นต้น สภาพน้ำส่วนใหญ่เป็นน้ำกร่อย

- ทะเลสาบตอนล่าง (ทะเลสาบสงขลา) เป็นส่วนที่อยู่ตอนนอกสุด ที่เปิดออกสู่อ่าวไทย สภาพน้ำส่วนใหญ่เป็นน้ำเค็ม

(4.2) คลองอู่ตะเภา ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสันกาลาศีรี ในตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา ไหลผ่านตำบลต่างๆ ในอำเภอสะเดาและอำเภอหาดใหญ่ ลงสู่ทะเลสาบสงขลาที่คลองบางกล่ำ มีความยาวประมาณ 90 กิโลเมตร

(4.3) คลองवाद มีต้นน้ำจากเทือกเขาบรรทัด ในอำเภอหาดใหญ่ ไหลไปลงคลองอู่ตะเภา ความยาวประมาณ 37 กิโลเมตร

(4.4) คลองเทพา มีต้นน้ำจากเทือกเขาสันกาลาศีรี ไหลผ่านอำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา ไปลงอ่าวไทยที่ตำบลเทพา ความยาวประมาณ 80 กิโลเมตร

(4.5) คลองรัตภูมิ ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาบรรทัดและเขาหลวง กั้นเขตแดนระหว่างอำเภอรัตภูมิ กับจังหวัดสตูล ไหลผ่านอำเภอรัตภูมิ อำเภอควนเนียง ลงสู่ทะเลสาบสงขลาที่บ้านปากบาง ความยาวประมาณ 45 กิโลเมตร

(4.6) คลองนาทวี ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสันกาลาศีรี ผ่านอำเภอนาทวี อำเภอจะนะ ไหลลงสู่อ่าวไทยที่ปากบางสะกอม ความยาวประมาณ 70 กิโลเมตร

(5) ทรัพยากรธรณี

จังหวัดสงขลามีแร่ธาตุที่สำคัญ ได้แก่ แร่หินควอร์ตต์ แร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินดินดาน แร่หินประดับชนิดหินแกรนิต แร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน แร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินแกรนิต แร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินควอร์ตต์ แร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินดินดาน และแร่ดีบุก

(6) ความหลากหลายทางชีวภาพ

จังหวัดสงขลามีพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ คือ พื้นที่ชุ่มน้ำในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ (มีพื้นที่บางส่วนในจังหวัดพัทลุง) ซึ่งมีนกถึง 216 ชนิด และปลา 88 ชนิด พื้นที่ชุ่มน้ำในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย มีนก 217 ชนิด ปลา 29 ชนิด (มีพื้นที่

บางส่วนอยู่ในจังหวัดพัทลุงและนครศรีธรรมราช) นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ที่มีความหลากหลายของพืชพรรณและสัตว์ป่าอื่นๆ เช่น อุทยานนกน้ำคูขุด น้ำตกโตนงาช้าง เป็นต้น

2.2.3 สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา

(1) คุณภาพน้ำ

สำหรับคุณภาพน้ำ จะใช้ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (Dissolved Oxygen, DO) ควบคู่กับค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand, BOD) เป็นดัชนีชี้วัดและระบุสถานะประเภทแหล่งน้ำตามความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ คือ ประเภทที่ 1 (ดีมาก) ประเภทที่ 2 (ดี) ประเภทที่ 3 (พอใช้) ประเภทที่ 4 (เสื่อมโทรม) และประเภทที่ 5 (เสื่อมโทรมมาก)

(1.1) **คุณภาพน้ำผิวดิน** สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ครอบคลุมพื้นที่เกือบทั้งจังหวัด ยกเว้น 4 อำเภอที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก) และลำคลองสาขา รวมทั้งลำคลองสาขาต่างๆ ได้แก่ คลองอู่ตะเภา คลองสาขาคลองอู่ตะเภา คลองพะวง และคลองสำโรง รวมทั้งคลองเทพา ซึ่งเป็นลำน้ำหลักของพื้นที่ ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก (พื้นที่ลุ่มน้ำครอบคลุมเขตอำเภอเทพา นาทวี จะนะ และสะบ้าย้อย) โดยผลการติดตามคุณภาพน้ำ สรุปได้ดังนี้

- **คุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลา** คุณภาพน้ำในพื้นที่ทะเลสาบสงขลาในส่วนของจังหวัดสงขลา ซึ่งมีจุดติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ 9 สถานี พบว่า ในปี 2554 คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 22 พอใช้ ร้อยละ 11 และเสื่อมโทรม ร้อยละ 67 บริเวณที่คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม คือ กลางทะเลหลวง บ้านปากจำ และปากคลองต่างๆ ที่ไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา ได้แก่ ปากคลองบ้านโรง ปากคลองอู่ตะเภา ปากคลองพะวง และปากคลองสำโรง จากการตรวจวัดโลหะหนักพบว่าพารามิเตอร์ที่เกินเกณฑ์มาตรฐาน คือ แคดเมียม (Cd) โดยตรวจพบบริเวณวัดสุวรรณคีรี และตะกั่ว (Pb) บริเวณปากทะเลสาบสงขลา

- **คุณภาพน้ำลำคลองสาขาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา** คุณภาพน้ำในลำคลองสาขาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในส่วนของจังหวัดสงขลาซึ่งมี จุดติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำจำนวน 11 สถานี พบว่า คุณภาพน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม (ร้อยละ 91) โดยจุดตรวจวัดที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ คือ บริเวณท่าเทียบเรือประมงท่าสะอ้าน

- **คุณภาพน้ำคลองอู่ตะเภา** จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำคลองอู่ตะเภาในปี 2554 จำนวน 21 จุดตรวจวัด พบว่า คุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยมีสัดส่วนคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และเสื่อมโทรม คิดเป็นร้อยละ 5 และร้อยละ 95 ตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาคุณภาพน้ำคลองอู่ตะเภาในปี 2554 กับปี 2552 และ 2553 พบว่าคุณภาพน้ำคลองอู่ตะเภาในปี 2554 มีแนวโน้มดีขึ้น พิจารณาจากสัดส่วนของคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากลดลง โดยในปี 2552 และ 2553 มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 28 และ 43 ตามลำดับ ในขณะที่ปี 2554 ไม่พบจุดตรวจวัดที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก

- **คุณภาพน้ำลำคลองสาขาคลองอู่ตะเภา** จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำลำคลองสาขาคลองอู่ตะเภา จำนวน 10 จุดตรวจวัด ในปี 2554 พบว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ทุกจุดตรวจวัด (ร้อยละ 100) เมื่อพิจารณาคุณภาพน้ำลำคลองสาขาคลองอู่ตะเภาในปี 2554 กับปี 2552-2553 พบว่า คุณภาพน้ำลำคลองสาขาคลองอู่ตะเภา มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง

- **คุณภาพน้ำคลองพะวง** สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำคลองพะวงในปี 2554 จำนวน 5 จุดตรวจวัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจุดที่รอง รับน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ริมคลองในพื้นที่ตำบลพะวง อำเภอเมือง และตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ ก่อนไหลลงสู่

ทะเลสาบสงขลาบริเวณปากคลองพะวง พบว่าคุณภาพน้ำทุกจุดตรวจวัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม พารามิเตอร์ที่เป็นปัญหาสำคัญของคลองพะวง คือ ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) ซึ่งพบค่าค่อนข้างสูงทุกจุดตรวจวัด

- **คุณภาพน้ำคลองสำโรง** ในปี 2554 คุณภาพน้ำคลองสำโรงซึ่งมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำจำนวน 5 จุดตรวจวัด ตั้งแต่ฝั่งทะเลอ่าวไทยบริเวณสะพานบ้านเก้าเส้งถึงทะเลสาบสงขลา บริเวณสวน 72 พรรษา อ.เมือง พบว่าคุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก โดยมีสัดส่วนคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมและเสื่อมโทรมมาก คิดเป็นร้อยละ 20 และ 80 ตามลำดับ พารามิเตอร์ที่เป็นปัญหาสำคัญของคลองพะวง คือ แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (FCB) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) และความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) ซึ่งพบค่าสูงทุกจุดตรวจวัด เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพน้ำคลองสำโรงในปี 2554 กับปี 2552 และ 2553 พบว่าคุณภาพน้ำคลองสำโรงในปี 2554 มีแนวโน้มดีขึ้น พิจารณาจากสัดส่วนคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากร้อยละ 100 ในปี 2552 และ 2553 ในขณะที่ในปี 2554 พบจุดตรวจวัดคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากร้อยละ 80

- **คุณภาพน้ำคลองเทพา** จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำคลองเทพา จำนวน 2 สถานี คือ บริเวณบ้านคลองประดู่ และบริเวณบ้านเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ในปี 2554 พบว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้และเสื่อมโทรมในสัดส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 50 โดยคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้บริเวณบ้านเทพา และคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมบริเวณ บ้านคลองประดู่ เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพน้ำระหว่างปี 2554 กับปี 2552-2553 พบว่าคุณภาพน้ำไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากสัดส่วนจุดตรวจวัดที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้และเสื่อมโทรมคงที่

(1.2) **คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง** จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งของกรมควบคุมมลพิษ ในจังหวัดสงขลา ปี 2554 ในฤดูแล้งจำนวน 3 สถานี ได้แก่ หาดมหาราช อำเภอสทิงพระ หาดเทพา อำเภอเทพา และปากทะเลสาบสงขลา พบว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ส่วนในฤดูฝนซึ่งมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ 6 สถานี โดยเพิ่มสถานีประจวบระบายน้ำปากกระวะ อำเภอระโนด หาดสมิหลา ระยะห่างจากฝั่ง 10 เมตร และหาดสมิหลา ระยะห่างจากฝั่ง 500 เมตร พบว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ดี และพอใช้ ร้อยละ 17 ร้อยละ 33 และร้อยละ 50 ตามลำดับ โดยคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีมากบริเวณหาดสมิหลา ระยะห่างจากฝั่ง 10 เมตร

(2) การจัดการน้ำเสีย

จังหวัดสงขลา มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน จำนวน 2 แห่ง คือ ระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลนครสงขลา นอกจากนี้ ยังมีระบบบำบัดน้ำเสียที่เป็นลักษณะนำร่องสำหรับชุมชนขนาดเล็กหรือเป็นลักษณะกลุ่มอาคาร เพื่อเป็นต้นแบบ จำนวน 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองสะเดา อำเภอสะเดา และองค์การบริหารส่วนตำบลคลองรี อำเภอสทิงพระ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับขนาดและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบำบัด ดังตารางที่ 2.2-1

(3) การจัดการขยะมูลฝอย

ปริมาณมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลา ในปี 2554 มีประมาณวันละ 959 ตัน โดยเป็นมูลฝอยที่เกิดจากเทศบาลประมาณ 590 ตัน/วัน และมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากองค์การบริหารส่วนตำบลประมาณ 369 ตัน/วัน จังหวัดสงขลา มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล จำนวน 4 แห่ง คือ เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลนครสงขลา เทศบาลเมืองสะเดา และเทศบาลเมืองบ้านพรุ

ตารางที่ 2.2-1 ระบบบำบัดน้ำเสียในจังหวัดสงขลา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ขนาดพื้นที่	ความสามารถในการบำบัด (ลบ.ม./วัน)	ประเภทของระบบบำบัดน้ำเสีย
เทศบาลนครสงขลา อ.เมือง	176 ไร่	25,000	ระบบบ่อเติมอากาศ (Aerated Lagoon)
เทศบาลนครหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่	2,040 ไร่ 2 งาน 16 ตร.ว.	130,000	ระบบบ่อปรับเสถียร (Stabilization Pond) หรือระบบบ่อฝิ่ง (Oxidation Pond) ร่วมกับระบบบึงประดิษฐ์ (Constructed Wetland)
เทศบาลเมืองสะเดา อ.สะเดา	30 ตร.ว.	50	ระบบตะกอนเร่ง (Activated Sludge)
อบต.คลองรี อ.สทิงพระ	1.2 ไร่	50	ระบบบ่อฝิ่ง (Oxidation Pond)

ตารางที่ 2.2-2 ปริมาณขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดสงขลา ปี 2554

อำเภอ	เทศบาล	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)
เมือง	1. ทน.สงขลา	9.27	69,523	78.00*
	2. ทต.เกาะแก้ว	23.38	10,880	6.53
	3. ทม.เขารูปช้าง	21.68	38,646	26.67*
	4. ทต.พะวง	40.34	28,225	16.94
หาดใหญ่	5. ทน.หาดใหญ่	21.00	157,161	179.16*
	6. ทม.บ้านพรุ	7.84	21,958	14.19*
	7. ทม.คลองแห	24.50	30,390	20.00*
	8. ทม.ควนลัง	66.76	40,552	25.00*
	9. ทม.คอหงส์	34.57	45,359	34.76*
	10. ทม.ทุ่งตำเสา	114.43	15,729	5.33*
	11. ทต.พะตง	2.04	7,925	12.00*
	12. ทต.บ้านไร่	75.15	6,505	3.90
	13. ทต.น้ำน้อย	47.20	13,324	4.50*
	14. ทต.คูเต่า	33.00	10,795	6.48
สะเดา	15. ทม.สะเดา	47.00	20,143	15.80*
	16. ทม.ปาดังเบซาร์	11.22	14,918	10.00*
	17. ทต.ปรีก	4.80	6,229	3.50*
	18. ทต.สำนักขาม	140.06	12,503	8.00*
	19. ทต.คลองแงะ	2.00	8,333	8.00*
สิงหนคร	20. ทม.สิงหนคร	33.90	37,140	11.00*
	21. ทต.ชะแล้	8.91	2,795	2.00*
	22. ทต.ม่วงงาม	29.77	11,615	6.97

อำเภอ	เทศบาล	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)
กระแสดินธุ์	23. ทต.กระแสดินธุ์	25.00	3,018	1.81
	24. ทต.เชิงแส	32.70	2,841	1.00*
คลองหอยโข่ง	25. ทต.ทุ่งลาน	35.12	6,650	3.99*
	26. ทต.โคกม่วง	41.30	7,315	4.39
ควนเนียง	27. ทต.ควนเนียง	12.87	4,066	10.00*
จะนะ	28. ทต.จะนะ	11.22	6,653	3.99
	29. ทต.บ้านนา	41.41	8,825	5.30
เทพา	30. ทต.เทพา	8.52	2,609	1.57
	31. ทต.ลำไพล	75.15	14,907	8.94
นาทวี	32. ทต.นาทวี	8.00	6,963	4.18
บางกล่ำ	33. ทต.ท่าช้าง	102.00	19,536	6.20*
	34. ทต.บ้านหาร	12.00	3,614	1.10*
	35. ทต.บางกล่ำ	25.19	3,627	2.18
ระโนด	36. ทต.บ่อตรุ	5.30	11,608	5.60*
	37. ทต.ระโนด	1.87	5,003	5.00*
	38. ทต.ปากแตระ	15.30	5,956	4.00*
รัตภูมิ	39. ทต.กำแพงเพชร	86.6	15,559	9.34
	40. ทต.กำแพงเพชร	33.90	4,891	9.17
	41. ทต.นาสีทอง	6.68	2,861	0.67*
สทิงพระ	42. ทต.สทิงพระ	1.80	2,970	2.33*
สะบ้าย้อย	43. ทต.สะบ้าย้อย	1.50	1,584	0.95
รวม			751,704	590.42

หมายเหตุ : ปริมาณขยะคำนวณจากอัตราการผลิตขยะของประชากร 0.6 กิโลกรัม/คน/วัน

* = ปริมาณขยะจากการสำรวจ

(4) ของเสียอันตราย

(4.1) ของเสียอันตรายจากชุมชน

ของเสียอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น บ้านเรือน สถานีบริการน้ำมัน อู่ซ่อมรถ ท่าเรือ สนามบิน ห้องปฏิบัติการ โรงพิมพ์ ร้านล้างอัดภาพ การเกษตร และกิจกรรมอื่นๆ ในจังหวัด สงขลา ยังไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ส่วนใหญ่มักถูกทิ้งปนไปกับ ขยะมูลฝอยทั่วไป ในปี 2552 กรมควบคุมมลพิษร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 สำรวจปริมาณของเสียอันตรายชุมชนในเขตเทศบาลนคร สงขลาและเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า มีปริมาณการเกิดของเสียอันตรายชุมชนในเขตพื้นที่ทั้งสองเทศบาล ประมาณ 114 ตันต่อปี

สำหรับของเสียอันตรายจากสถานพยาบาล หรือมูลฝอยติดเชื้อ กรมควบคุมมลพิษได้ ประเมินปริมาณ มูลฝอยติดเชื้อในจังหวัดสงขลา พบว่า จังหวัดสงขลา มีปริมาณมูลฝอยติดเชื้อประมาณ 839

ตั้งแต่ปี ซึ่งจังหวัดสงขลามีสถานที่กำจัดมูลฝอยติดเชื้อ 1 แห่ง คือ เตาเผามูลฝอยติดเชื้อของเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งมีเตาเผามูลฝอยติดเชื้อ 2 เตา โดยเตาแรกมีความสามารถในการเผา 5 ตัน/วัน เริ่มให้บริการเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2541 และเทศบาลได้ก่อสร้างเตาเผาสำรองอีกเตาหนึ่ง ซึ่งมีความสามารถในการเผา 200 กิโลกรัม/วัน ปัจจุบันเทศบาลได้ว่าจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการเก็บขนและกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ มีผู้ใช้บริการทั้งสิ้น 184 ราย ในปี 2554 มีปริมาณมูลฝอยติดเชื้อเข้าสู่เตาเผาประมาณ 400 ตัน แต่ปัจจุบันหยุดเดินระบบเนื่องจากเตาเผาเสื่อมสภาพ

(4.2) ของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม

จากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา พบว่า ของเสียอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลา เป็นของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม การเกษตร อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมยาง เช่น ตะกอนจากการล้าง ทำความสะอาด กากตะกอนจากการบำบัดน้ำเสีย เศษเนื้อเยื่อสัตว์ เศษยางที่ไม่เหมาะสมในการแปรรูปต่อไป แบบหล่อที่เสื่อมสภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบของเสียที่เกิดจากกระบวนการสนับสนุนการผลิต ได้แก่เกือบทุกประเภทกิจกรรมโรงงาน เช่น ของเสียจากการซ่อมบำรุงเครื่องจักร เครื่องยนต์ที่ใช้ในโรงงาน หรือการปรับปรุงคุณภาพน้ำเพื่อนำมาใช้ในโรงงาน ในขณะที่ของเสียบางประเภทเกิดขึ้นเฉพาะในบางกิจการ เช่น ของเสียจากระบบบำบัดมลพิษอากาศ เกิดจากเฉพาะกลุ่มโรงงานที่ลักษณะการประกอบกิจการที่ก่อให้เกิดมลพิษอากาศ ของเสียจากการผลิตไอน้ำ เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มโรงงานที่มีความจำเป็นต้องใช้ไอน้ำในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น

(5) มลพิษทางอากาศและเสียง

(5.1) คุณภาพอากาศ คุณภาพอากาศบริเวณสถานีตรวจคุณภาพอากาศเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยการตรวจวัดค่าก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO_2) ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ก๊าซโอโซน (O_3) และฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM_{10}) พบว่ามีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั่วไปที่กำหนดค่อนข้างมาก สำหรับค่าดัชนีคุณภาพอากาศ (AQI) อยู่ในช่วง 36-84 ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงดี ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพ แต่ผู้ป่วยโรคระบบทางเดินหายใจ ควรหลีกเลี่ยงการออกกำลังกายนอกอาคาร

(5.2) คุณภาพเสียง ระดับเสียงเฉลี่ย (L_{eq}) 24 ชั่วโมง บริเวณริมถนนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ ซึ่งตรวจวัดโดยกรมควบคุมมลพิษ พบว่ามีค่าอยู่ในช่วง 57.3-75.3 เดซิเบลเอ (dBA) ซึ่งเกินมาตรฐานเล็กน้อย (มาตรฐานกำหนด ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ (dBA)) โดยมีจำนวนวันที่เกินมาตรฐาน 13 วัน จากวันที่ตรวจวัดทั้งหมด 340 วัน คิดเป็นร้อยละ 4 ของจำนวนวันทั้งหมดที่ตรวจวัด เมื่อพิจารณาแนวโน้มระดับเสียงเฉลี่ย ปี 2554 เทียบกับปี 2553 พบว่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ระดับเสียงเฉลี่ยในปี 2553 เท่ากับ 74.1 dBA)

(6) สิ่งแวดล้อมเมือง

การพัฒนาและการขยายตัวของเมืองอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรโดยขาดการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม นำมาซึ่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเมืองและชุมชน และเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนในด้านต่างๆ ตามมา เช่น การขาดแคลนที่อยู่อาศัย ปัญหาชุมชนแออัด การขาดความมั่นคงและสิทธิในที่อยู่อาศัย การขาดแคลนพื้นที่สีเขียวสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จากการสำรวจข้อมูลชุมชนแออัดในพื้นที่จังหวัดสงขลาโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เมื่อปี 2551 พบว่า จังหวัดสงขลามีชุมชนที่เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น 14,575 ครัวเรือน 73 ชุมชน ใน 16 เมือง สำหรับประเภทความเดือดร้อนของชุมชนแออัด พบว่า

ชุมชนส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลาเป็นประเภทชุมชนบุกรุก (10,693 ครัวเรือน) รองลงมาคือ เช่าที่ปลูกบ้านเอง (1,420 ครัวเรือน) และกลุ่มบุกรุก (1,165 ครัวเรือน) ตามลำดับ

(7) สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

จังหวัดสงขลามีแหล่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ จำนวน 28 แห่ง แยกเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 10 แห่ง และแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ 18 แห่ง ที่ผ่านมาได้มีการพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการฟื้นฟูแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมที่ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสมกับลักษณะของพื้นที่ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมที่มีความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งธรรมชาติและคุณค่าของรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของศิลปกรรมลดน้อยลง นอกจากนี้ การพัฒนาเมืองส่งผลกระทบต่อพื้นที่เมืองเก่าซึ่งเป็นแหล่งศิลปกรรมที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ทำให้สูญเสียคุณค่าและความสำคัญของความเป็นเมืองเก่า แหล่งศิลปกรรมที่สำคัญของจังหวัดสงขลา ได้แก่ “เมืองเก่าสงขลา” ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง ซึ่งแหล่งศิลปกรรมเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น หอแงไม้แบบจีน ตึกคลาสสิกสไตล์ชิโนโปรตุกีส โรงแรมไม้เก่าแก่ประดับลายฉลุไม้วิจิตรบรรจง เป็นต้น เพื่อคงคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสงขลา และ “ศาลาวัดคูเต่า” ตำบลแม่ทอม อำเภอบางกล่ำ ซึ่งได้รับรางวัลเพื่อการอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรมภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ค .ศ.2011 จากองค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก)

(8) สถิติการร้องเรียน

จากข้อมูลการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในจังหวัดสงขลาของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ในปี 2554 พบว่า มีเรื่องร้องเรียนทั้งสิ้น 8 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องร้องเรียนด้านขยะและน้ำเสีย

2.3 จังหวัดปัตตานี

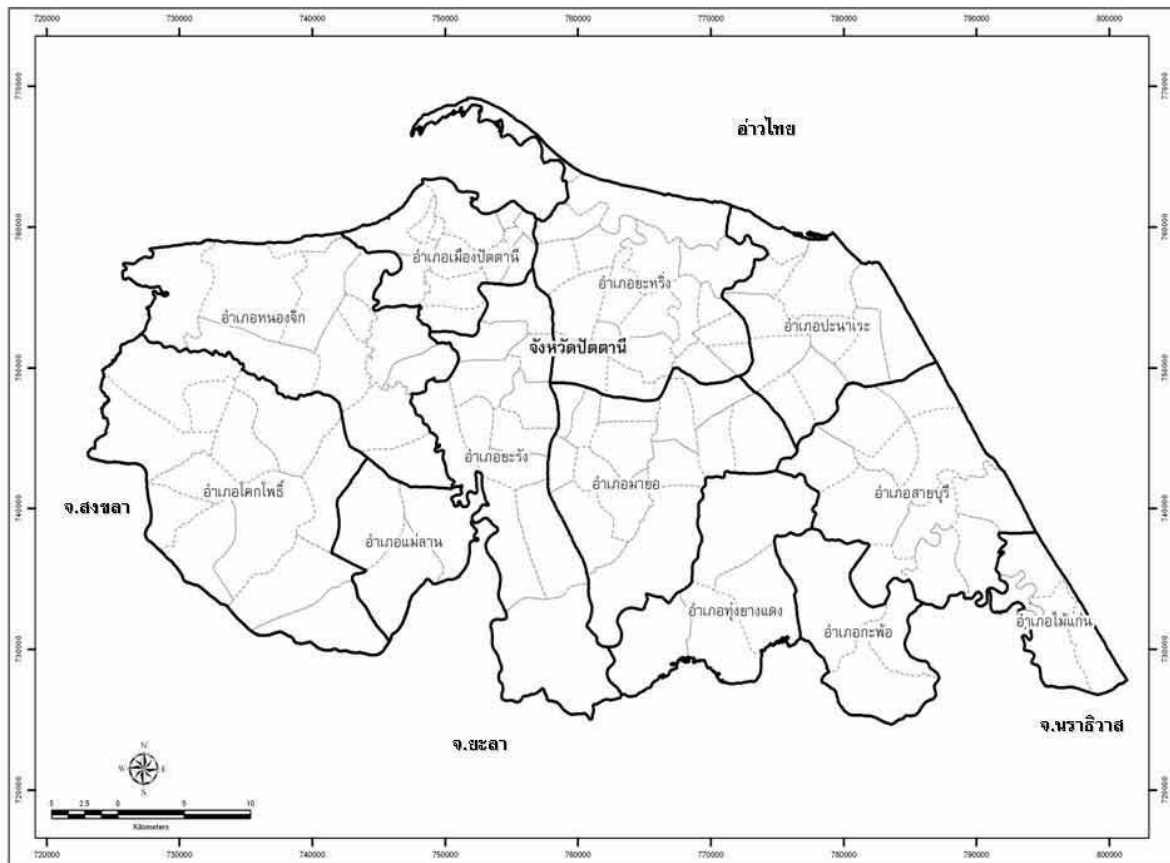
2.3.1 ข้อมูลพื้นฐาน

(1) ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันออกของประเทศไทย มีพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดประมาณ 1,940.36 ตารางกิโลเมตร

(2) อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองยะลา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา และอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

รูปที่ 2.3-1 แผนที่แสดงขอบเขตและการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดปัตตานี

(3) ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะทั่วไปของจังหวัดปัตตานี แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ประกอบด้วย (1) พื้นราบชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ ประมาณ 1 ใน 3 ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่ ทางตอนเหนือและทางตะวันออกของจังหวัด มีหาดทรายยาว และเป็นพื้นราบชายฝั่งกว้าง 10 - 30 กิโลเมตร (2) พื้นที่ยุบเนิน บริเวณตอนกลางและตอนใต้ของจังหวัด มีแม่น้ำปัตตานีไหลผ่าน ที่ดินมีความเหมาะสมในการเกษตรกรรม และ (3) พื้นที่ภูเขา ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนน้อยอยู่ทางตอนใต้ของอำเภอโคกโพธิ์ อำเภอกะป้อ และทางตะวันออกของอำเภอสายบุรี

(4) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ในบริเวณอ่าวไทยด้านตะวันตกจึงได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และได้รับอิทธิพลเล็กน้อยจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ที่นำความชุ่มชื้น จากมหาสมุทรอินเดียพัดผ่าน รวมทั้งอิทธิพลจากหย่อมความกดอากาศต่ำ และพายุหมุนเขตร้อนต่างๆ ทำให้เกิดฤดูกาล 2 ฤดู คือ ฤดูฝน ตั้งแต่ เดือนสิงหาคม ถึงเดือน มกราคม และฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือน กรกฎาคม โดยในปี 2554 จังหวัดปัตตานี มีอุณหภูมิเฉลี่ย 27.2 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝน เฉลี่ยในรอบปี 190.9 มิลลิเมตร มีจำนวนวันที่ฝนตก 180 วัน

(5) ข้อมูลด้านประชากร

จังหวัดปัตตานีมีประชากรจำนวน 663,485 คน เป็นชายจำนวน 327,632 คน และหญิงจำนวน 335,853 คน มีจำนวนบ้าน 161,694 หลัง

(6) ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับภาคการเกษตร โดยผลผลิตที่สำคัญมาจากการประมง ยางพารา ข้าว มะพร้าว และผลไม้

(7) ข้อมูลสภาพทางสังคม

ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดปัตตานีนับถือศาสนาอิสลาม โดย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมและประมง รองลงมาคือพนักงานบริการ และงานด้านความสามารถทางฝีมือ ตามลำดับ

(8) ข้อมูลด้านสาธารณสุข

จังหวัดปัตตานีมีแหล่งบริการสาธารณสุขกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัด โดยมีโรงพยาบาลทั่วไปขนาด 335 เตียง 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชนจำนวน 11 แห่ง แยกเป็นขนาด 60 เตียง 2 แห่ง ขนาด 30 เตียง 7 แห่ง และขนาด 10 เตียง 2 แห่ง โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม ขนาด 30 เตียง 1 แห่ง และโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ ขนาด 110 เตียง 1 แห่ง และมีสถานอนามัยครอบคลุมทุกอำเภอจำนวน 128 แห่ง

(9) ระบบสาธารณูปโภค

ประชากรในจังหวัด ปัตตานีมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน โดยมีผู้ใช้น้ำประปาคิดเป็นร้อยละ 63.41 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด มีผู้เปิดใช้โทรศัพท์จำนวนทั้งสิ้น 20,727 เลขหมาย มีถนนที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานทางหลวงชนบทจังหวัดปัตตานีและแขวงทางหลวงปัตตานี (พื้นที่บางส่วนของจังหวัดสงขลาและนราธิวาส) รวมทั้งสิ้น 749.640 กิโลเมตร

(10) แรงงาน

จังหวัดปัตตานีมีผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานจำนวน 355,484 คน โดยเป็นผู้ที่มีงานทำ 346,985 คน และเป็นผู้ว่างงาน 8,328 คน มีอัตราการว่างงานร้อยละ 2.34

(11) เขตการปกครอง

จังหวัดปัตตานีมีพื้นที่ประมาณ 1,940.35 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 115 ตำบล 642 หมู่บ้าน มีเทศบาลทั้งหมด 14 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองปัตตานี เทศบาลตำบล 13 แห่ง และมีองค์การบริหารส่วนตำบล 97 แห่ง

2.3.2 สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดปัตตานี

(1) ทรัพยากรดินและที่ดิน

จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่อยู่ริมฝั่งทะเล มีแม่น้ำสายหลักไหลผ่านและเป็นทางออกหรือปากแม่น้ำ ทำให้ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่เป็นดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำ โดยเฉพาะจากแม่น้ำปัตตานีและคลองยวมู นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากการทับถมของตะกอนดินที่เป็นทราย อันเกิดจากการพัดพาของน้ำทะเล ส่วนดินที่เกิดขึ้นกับที่ จะอยู่บริเวณที่เป็นพื้นที่ภูเขาและที่ลาดชัน ดินในพื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่มจึงเหมาะแก่การเพาะปลูก โดยเฉพาะการทำนาในที่ลุ่ม ส่วนที่ดอนก็ สามารถปลูกไม้ผลและไม่ยืนต้นได้ดี

(2) ทรัพยากรป่าไม้

พื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 15 แห่ง เนื้อที่ 99,648 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี เนื้อที่ 25,895.375 ไร่ และอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติบูโด - สุไหงปาดี และอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว

(3) ทรัพยากรสัตว์ป่า

แหล่งทรัพยากรสัตว์ป่าที่สามารถพบได้ในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าป่ารังไก่อ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว

(4) ทรัพยากรน้ำ

จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำปัตตานี โดยมี ลำน้ำหลักคือแม่น้ำปัตตานี ซึ่งต้นน้ำอยู่ในจังหวัดยะลา และทำynnน้ำไหลลงสู่อ่าวไทยบริเวณอ่าวปัตตานี และลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก โดยมีลำน้ำหลัก คือ แม่น้ำสายบุรี ต้นน้ำอยู่ในเขตจังหวัดนราธิวาส ไหลผ่านจังหวัดยะลา และออกสู่อ่าวไทยที่จังหวัดปัตตานี

(5) ทรัพยากรธรณี

ทรัพยากรแร่ธาตุของจังหวัดปัตตานีไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพการผลิตเท่าที่ควร แร่ธาตุที่พบในฐานข้อมูลทางเว็บไซต์ของกรมทรัพยากรธรณีมี 3 ชนิด คือ แร่ทรายแก้ว แร่ดีบุก และแร่ทังสแตน โดยแร่ทรายแก้วพบได้ในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล ตั้งแต่อำเภอหนองจิก อำเภอเมือง อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี และอำเภอไม้แก่น ในอดีตเคยมีการทำเหมืองแร่ทรายแก้ว (ซิลิกา) แต่ปัจจุบันเลิกกิจการไปแล้ว ส่วนแร่ดีบุกและแร่ทังสแตน พบได้ในอำเภอสายบุรี บริเวณเขาก็ลีแย

(6) ความหลากหลายทางชีวภาพ

พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงของจังหวัดปัตตานี คือ อ่าวปัตตานี เนื่องจากมีพันธุ์สัตว์นานาชนิดตามลักษณะแหล่งที่อยู่ต่างๆ ที่สำคัญ เช่น หาดเลนและหาดเลนปนทราย หาดทรายและสันทราย ป่าชายเลน เป็นต้น

2.3.3 สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดปัตตานี

(1) คุณภาพน้ำ

สำหรับคุณภาพน้ำ จะใช้ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (Dissolved Oxygen, DO) ควบคู่กับค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand, BOD) เป็นดัชนีชี้วัดและระบุสถานะประเภทแหล่งน้ำตามความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ คือ ประเภทที่ 1 (ดีมาก) ประเภทที่ 2 (ดี) ประเภทที่ 3 (พอใช้) ประเภทที่ 4 (เสื่อมโทรม) และประเภทที่ 5 (เสื่อมโทรมมาก)

(1.1) **คุณภาพน้ำแม่น้ำปัตตานี** จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำแม่น้ำปัตตานีในส่วนของจังหวัดปัตตานี จำนวน 2 สถานี คือ บริเวณปากแม่น้ำปัตตานี อ.เมือง และบ้านอาเนาะปูเมาะ อ.หนองจิก พบว่าคุณภาพน้ำในปี 2554 อยู่ในเกณฑ์ดีและเสื่อมโทรมเท่ากัน กล่าวคือ คุณภาพน้ำบริเวณบ้านอาเนาะปูเมาะอยู่ในเกณฑ์ดี และคุณภาพน้ำบริเวณปากแม่น้ำปัตตานีอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบคุณภาพน้ำแม่น้ำปัตตานีในจังหวัดปัตตานีในปี 2554 และ 2553 พบว่า คุณภาพน้ำมีแนวโน้มดีขึ้น เนื่องจากในปี 2553 คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมทั้ง 2 สถานี

(1.2) **คุณภาพน้ำแม่น้ำสายบุรี** จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำแม่น้ำสายบุรีในส่วนของจังหวัดปัตตานี จำนวน 1 สถานี คือ บริเวณปากแม่น้ำสายบุรี เทศบาลตำบลตะลุบัน พบว่าคุณภาพน้ำในปี 2554 อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยพบค่า แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (FCB) เกินเกณฑ์มาตรฐานเกือบทุกครั้งที่ตรวจวัด

(2) การจัดการน้ำเสีย

ระบบบำบัดน้ำเสียของจังหวัดปัตตานี มีจำนวน 1 แห่ง คือเทศบาลเมืองปัตตานี ซึ่งอยู่ในระหว่างการส่งมอบงานให้เทศบาล

(3) การจัดการขยะมูลฝอย

ในปี 2554 จังหวัดปัตตานีมีปริมาณขยะรวมประมาณ 388 ตัน/วัน โดยเป็นขยะจากเทศบาลประมาณ 96 ตัน/วัน และจากองค์การบริหารส่วนตำบลประมาณ 292 ตัน/วัน โดยจังหวัดปัตตานีมีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องหลักสุขภาพเพียงแห่งเดียวคือ ระบบกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองปัตตานี

(4) ของเสียอันตราย

เมื่อพิจารณาแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดปัตตานี พบว่า ไม่มีอุตสาหกรรมที่จะก่อให้เกิดกากสารพิษ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปสัตว์น้ำ อย่างไรก็ตามจังหวัดปัตตานีมีขยะอันตรายซึ่งเกิดจากการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น แบตเตอรีโทรศัพท์มือถือ และแบตเตอรี่รถยนต์ รวมทั้งถ่านไฟฉายเก่าที่หมดอายุแล้ว หลอดไฟที่เสื่อมสภาพหรือแตก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาลอีก 13 แห่ง และสถานอนามัย จำนวน 128 แห่ง รวมทั้งโรงฆ่าสัตว์ที่กระจายอยู่ในอำเภอต่างๆ ของจังหวัด ขยะที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ยังไม่มีหน่วยงานดูแลและนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง จึงถูกทิ้งปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป

ตารางที่ 2.3-1 ปริมาณขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดปัตตานี ปี 2554

อำเภอ	เทศบาล	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)
เมืองปัตตานี	1. ทม.ปัตตานี	4.78	43,875	30.00*
	2. ทต.รูสะมิแล	13.5	17,677	11.39*
	3. ทต.บานา	24.75	19,751	8.87*
โคกโพธิ์	4. ทต.โคกโพธิ์	4.32	3,501	2.17*
	5. ทต.นาประดู่	4.32	3,315	3.00*
ปานาเระ	6. ทต.ปานาเระ	2.83	9,645	5.00*
ยะรัง	7. ทต.ยะรัง	3.65	4,714	5.00*
ยะหริ่ง	8. ทต.ตันหยง	1.35	2,587	1.52
	9. ทต.บางปู	4.90	9,672	2.67*
	10. ทต.ยะหริ่ง	1.42	6,242	3.80*
สายบุรี	11. ทต.ตะลุบัน	18.65	14,005	6.00*
หนองจิก	12. ทต.บ่อทอง	19.75	12,365	10.00*
	13. ทต.หนองจิก	1.44	6,298	4.00*
มายอ	14. ทต.มายอ	5.10	4,574	2.74
รวม			158,221	96.16

หมายเหตุ : ปริมาณขยะคำนวณจากอัตราการผลิตขยะของประชากร 0.6 กิโลกรัม/คน/วัน

* = ปริมาณขยะจากการสำรวจ

(5) มลพิษทางอากาศและเสียง

(5.1) มลพิษทางอากาศ จังหวัดปัตตานีไม่มีสถานีตรวจวัด คุณภาพอากาศ แต่กรมควบคุมมลพิษได้มีการติดตั้งสถานีติดตาม ตรวจสอบคุณภาพอากาศในจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดยะลา นราธิวาส และสงขลา ซึ่งคุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอากาศ

(5.2) มลพิษทางเสียง จังหวัดปัตตานียังขาดข้อมูลพื้นฐานด้านมลพิษทางเสียง แต่จากการเพิ่มขึ้นของปริมาณรถยนต์ในพื้นที่ และการประกอบกิจการบ ารงประเภทตามที่มีการร้องเรียน ทำให้พอจะอนุมานได้ว่าในเขตที่เป็นชุมชนเมือง มีการจราจรหนาแน่นและมีสถานบริการ เช่น ดิสโก้เทค คาราโอเกะ ร้านซ่อมรถยนต์ ร้านทำเหล็กตัด เป็นต้น น่าจะมีปัญหาในเรื่องของคุณภาพเสียงอยู่บ้าง แต่ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นอันตราย ต่อสุขภาพกายของประชาชนในบริเวณใกล้เคียงมากนักเพียงไร เนื่องจากขาดอุปกรณ์และผู้มีความชำนาญในการตรวจวัด หากมองในด้านของสุขภาพจิตก็น่าจะมีส่วนทำลายสุขภาพจิตของผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงทำให้เกิดความรำคาญ

(6) สิ่งแวดล้อมเมือง

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผล ให้เมืองมีความน่าอยู่ได้แก่พื้นที่สีเขียวในเขตเมือง การพัฒนาพื้นที่สีเขียวถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สามารถบ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตของประชาชน เพราะพื้นที่สีเขียวเป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์หลายด้านด้วยกัน ทั้งเป็นการเสริมสร้างภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ เป็นสถานที่ให้ความสดชื่น ร่มรื่นสวยงาม และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พื้นที่สีเขียวในจังหวัดปัตตานีสวน

ใหญ่เป็นพื้นที่สวนสาธารณะในเขตเมือง ทั้งนี้ จังหวัดปัตตานีมีชุมชนแออัดในสังคมเมือง จำนวน 49 ชุมชน โดยส่วนใหญ่เป็นชุมชนแออัดในลักษณะบ้านเช่า

(7) สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

จังหวัดปัตตานีมีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อุดมด้วยทรัพยากร จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ น้ำตกทรายขาว หาดรัชดาภิเษก (หาดสายหมอก) หาดแม่แฝก หาดชลาลัย หาดตะโละกาโปร์ และแหลมตาชี (แหลมโพธิ์) และมีแหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ จำนวน 18 แห่ง เช่น ตึกขาวหรือตึกเดชะปัตตยานุกูล อ.ยะรัง พลับพลาที่ประทับ รัชกาลที่ 7 วังเจ้าเมืองหนองจิก และวัดเทพนิมิต เป็นต้น

(8) สถิติการร้องเรียน

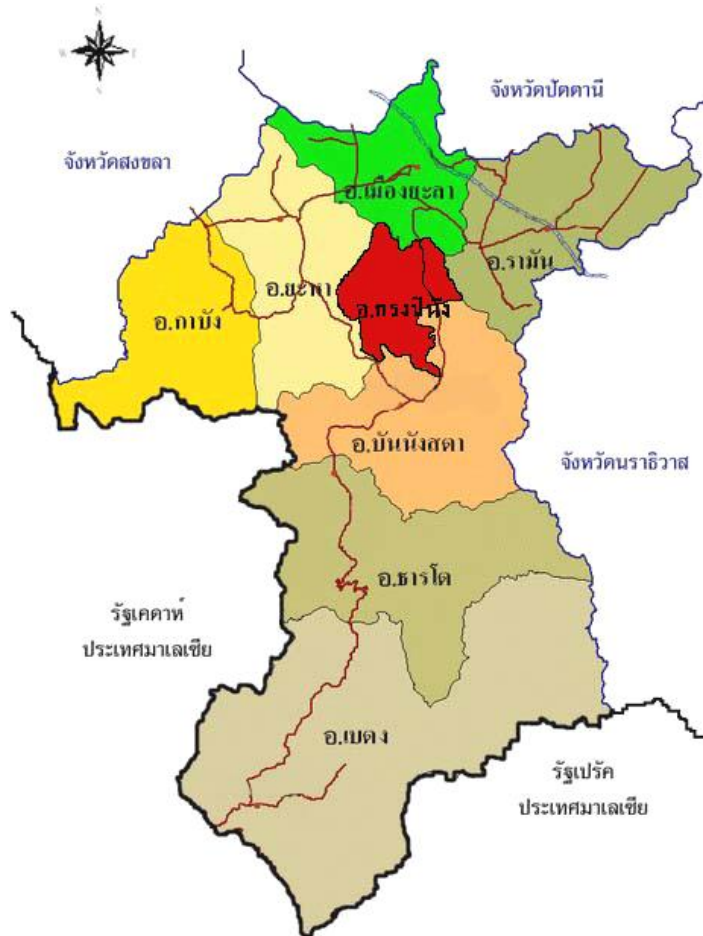
สถิติการร้องเรียนส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานี เกิดจากปัญหาที่ดินเหม็นรบกวนจากโรงงานอุตสาหกรรมน้ำยางข้นและโรงงานอุตสาหกรรมปลาป่น ปัญหาเรื่องฝุ่นละออง เช่น ฝุ่นละอองจากโรงงานแปรรูปไม้ยางพารา ควั่นจากการเผาถ่านไม้ โรงงานเคาะพ่นสี ฯลฯ ปัญหาที่ดินเหม็นจากกองขยะ และน้ำ ชะขยะที่ไหลลงสู่แหล่งน้ำใกล้เคียง

2.4 จังหวัดยะลา

2.4.1 ข้อมูลพื้นฐาน

(1) ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดชายแดนใต้สุดของประเทศไทย เป็นจังหวัดเดียวในภาคใต้ที่ไม่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล มีเนื้อที่ประมาณ 4,512.078 ตารางกิโลเมตร

รูปที่ 2.4-1 แผนที่แสดงที่ตั้งจังหวัดยะลา

(2) อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอแม่ลาน อำเภอยะรัง อำเภอทุ่งยางแดงและอำเภอ กะพ้อ จังหวัดปัตตานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	รัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ อำเภอศรีสาคร และอำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลาและรัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย

(3) ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดยะลา มีลักษณะเป็นภูเขา เนินเขา และหุบเขา ตั้งแต่ตอนกลางจนถึงใต้สุดของจังหวัด มีที่ราบบางส่วนทางตอนเหนือของจังหวัด ได้แก่ บริเวณที่ราบแม่น้ำปัตตานี และแม่น้ำสายบุรีไหลผ่าน พื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าดงดิบและสวนยางพารา มีเทือกเขาที่สำคัญ 2 เทือกเขา คือ เทือกเขาสันกาลาคีรี เป็นแนวกันพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย และเทือกเขาปิไล

(4) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดยะลามีอากาศชุ่มชื้นและอบอุ่นในตอนกลางวันและอากาศเย็นสบายในตอนกลางคืน สภาพอากาศแบบร้อนชื้น มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนกรกฎาคม และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกรกฎาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในปี 2554 จังหวัดยะลามีอุณหภูมิเฉลี่ย 26.8 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี 254.8 มิลลิเมตร มีจำนวนวันฝนตก 194 วัน

(5) ข้อมูลด้านประชากร

จังหวัดยะลา มีประชากรจำนวน 493,767 คน เป็นชาย 244,903 คน และหญิง 248,864 คน มีจำนวนบ้าน 140,892 หลัง

(6) ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจโดยทั่วไปของจังหวัดยะลาขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตร การค้าและการท่องเที่ยว โดยผลผลิตทางการเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ทำรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุด

(7) ข้อมูลสภาพทางสังคม

ประชากรส่วนใหญ่ ในจังหวัดยะลา นับถือศาสนาอิสลาม โดยจังหวัดยะลา มีศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่หลากหลายมีวัด 46 วัด วัดญวน 1 วัด มัสยิด 453 แห่ง โบสถ์คริสต์ 5 แห่ง วัดซิกข์ 1 แห่ง ศาลเจ้า 5 แห่ง ศูนย์อบรมศาสนาและจริยธรรมประจำมัสยิด 229 แห่ง โบราณสถานที่ยื่นทะเบียนแล้ว 10 แห่ง และอยู่ระหว่างดำเนินการขึ้นทะเบียน จำนวน 7 แห่ง ศูนย์วัฒนธรรม 6 ศูนย์ สภาวัฒนธรรมอำเภอ 8 แห่ง และสภาวัฒนธรรมตำบล 19 แห่ง

(8) ข้อมูลด้านสาธารณสุข

จังหวัดยะลา มีโรงพยาบาลของรัฐจำนวน 8 แห่ง (868 เตียง) โรงพยาบาลเอกชน จำนวน 1 แห่ง ขนาด 100 เตียง มีสถานอนามัย 83 แห่ง

(9) ระบบสาธารณูปโภค

จังหวัดยะลา มีระบบไฟฟ้าครอบคลุมแล้ว 57,133 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 97.32 มีหน่วยงานที่ให้บริการด้านการประปาทั้งหน่วยงานประปาส่วนภูมิภาค และการประปาเทศบาล มีการให้บริการโทรศัพท์ จำนวน 33,003 เลขหมาย มีเส้นทางคมนาคมเป็นถนนลาดยางเป็นระยะทาง 482.648 กิโลเมตร

(10) แรงงาน

จังหวัดยะลา มีจำนวนแรงงานทั้งหมด 263,808 คน โดยเป็นผู้ที่มีงานทำ 262,086 คน ผู้ว่างงาน 1,722 คน มีอัตราการว่างงานร้อยละ 0.65

(11) เขตการปกครอง

จังหวัดยะลา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 58 ตำบล 379 หมู่บ้าน มีเทศบาลทั้งหมด 12 แห่ง เป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง คือ เทศบาลนครยะลา เทศบาลเมือง 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองเบตง และเทศบาลเมืองสะเตงนอก และเทศบาลตำบล 9 แห่ง มีองค์การบริหารส่วนตำบล 51 แห่ง

2.4.2 สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดยะลา

(1) ทรัพยากรดิน

พื้นที่ส่วนใหญ่ในจังหวัดยะลาเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงมาก รองลงมาคือพื้นที่ที่เป็นดินเหนียวลึกมาก และพื้นที่ที่เป็นดินร่วนลึกมาก ตามลำดับ การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการใช้เพื่อการเกษตรกรรมและเป็นพื้นที่ป่าไม้

(2) ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดยะลา มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 1,390 ไร่ ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติ 1 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติบางลาง ป่าสงวนแห่งชาติ 11 ป่า และพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์และอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าฮาลา-บาลา

(3) ทรัพยากรสัตว์ป่า

สัตว์ป่าที่พบส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดยะลาเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมโดยทั่วไปพบบริเวณอุทยานแห่งชาติบางลาง พบชนิดที่ใหญ่ ซึ่งเป็นสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา นอกจากนี้ยังพบนกเงือกบริเวณอุทยานแห่งชาติบางลาง

(4) ทรัพยากรน้ำ

จังหวัดยะลา ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำปัตตานี โดยมีลำน้ำหลักคือแม่น้ำปัตตานี ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำและลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก โดยมีลำน้ำหลัก คือ แม่น้ำสายบุรี ซึ่งเป็นตอนกลางของลำน้ำ ไหลผ่านอำเภอรามัน มีแหล่งชลประทานขนาดใหญ่ที่สามารถกักเก็บน้ำได้ 1,404 ล้านลูกบาศก์เมตร 1 แห่ง คือ โครงการเขื่อนบางลาง ตั้งอยู่ที่ตำบลบันนังสตา อำเภอบันนังสตา

(5) ทรัพยากรธรณี

ทรัพยากรธรณีที่สำคัญในจังหวัดยะลา คือ แร่ดีบุก ซึ่งพบในพื้นที่ อ.เมือง อ.ยะหา อ.รามัน อ.กรงปินัง อ.บันนังสตา และ อ.เบตง และหินปูนที่ยังไม่ได้จำแนกเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ ใน อ.เมือง อ.กรงปินัง อ.บันนังสตา และ อ.ธารโต รวมทั้งหินอ่อนใน อ.เมือง และ อ.บันนังสตา

(6) ความหลากหลายทางชีวภาพ

จังหวัดยะลาเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเทือกเขาสันกาลาคีรี มีสภาพเป็นป่าดงดิบชื้น ความสมบูรณ์ทางธรรมชาติมีมาก โดยเฉพาะพื้นที่ระดับความสูงมากกว่า 400 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก ส่วนที่ราบภายในหุบเขา ยังมีสภาพของพุ่มเล็กๆ จำนวนมาก ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของปลาและสัตว์น้ำหลากหลายชนิด

2.4.3 สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดยะลา

(1) คุณภาพน้ำ

สำหรับคุณภาพน้ำ จะใช้ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (Dissolved Oxygen, DO) ควบคู่กับค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand, BOD) เป็นดัชนีชี้วัดและระบุสถานะประเภทแหล่งน้ำตามความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ คือ ประเภทที่ 1 (ดีมาก) ประเภทที่ 2 (ดี) ประเภทที่ 3 (พอใช้) ประเภทที่ 4 (เสื่อมโทรม) และประเภทที่ 5 (เสื่อมโทรมมาก)

(1.1) **คุณภาพน้ำแม่น้ำปัตตานี** จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแม่น้ำปัตตานีในพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งมีจุดติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำจำนวน 3 สถานี คือ บริเวณโรงสูบน้ำแรงต่ำ เทศบาลนครยะลา บริเวณบ้านบาเจาะ อ.บันนังสตา และท้ายเขื่อนบางลาง อ.บันนังสตา พบว่าคุณภาพน้ำในปี 2554 อยู่ในเกณฑ์ดีร้อยละ 33 บริเวณท้ายเขื่อนบางลาง และอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมร้อยละ 67 บริเวณโรงสูบน้ำแรงต่ำ และบ้านบาเจาะ โดยทุกจุดตรวจวัดพบค่าแบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (FCB) เกินเกณฑ์มาตรฐาน

(1.2) **คุณภาพน้ำแม่น้ำสายบุรี** จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำของจุดติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแม่น้ำสายบุรีในพื้นที่ จังหวัดยะลา ซึ่งมีจุดติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำจำนวน 1 สถานี คือ บริเวณหมู่ที่ 1 ต.กายูบอเกาะ อ.รามัน จ.ยะลา พบว่า คุณภาพน้ำในปี 2554 อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม

(2) การจัดการน้ำเสีย

จังหวัดยะลามีระบบบำบัดน้ำเสียเพียง 1 แห่ง คือ ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลนครยะลา โดยเป็นระบบบำบัดน้ำเสียแบบกลุ่ม อาคาร จำนวน 2 ระบบ คือ ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำที่ 1 (สถานีที่ 1/1) ตั้งอยู่บริเวณข้างสะพานหน้าวัดยะลา ธรรมาราม มีพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ เป็นระบบสระเติมอากาศ (Aerated Lagoon) สามารถรองรับน้ำเสียได้ 4,600 ลบ.ม./วัน และระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำที่ 2 (สถานีที่ 2/1) เป็นระบบบ่อปรับเสถียร (Stabilization Pond) ตั้งอยู่บริเวณบึงหลังโรงยาง ซึ่งมีขนาดพื้นที่ประมาณ 12.5 ไร่ สามารถรองรับน้ำเสียได้ 3,200 ลบ.ม./วัน

(3) การจัดการขยะมูลฝอย

ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนในจังหวัด ยะลา ในปี 2554 มีประมาณ 354 ตัน/วัน โดยเป็นขยะจากเทศบาล ประมาณ 150 ตัน/วัน และขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบล ประมาณ 204 ตัน/วัน จังหวัดยะลามีสถานที่กำจัด ขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล 2 แห่ง คือ ระบบกำจัดขยะของเทศบาลนครยะลาและเทศบาลเมืองเบตง และแม้ว่าหลายเทศบาลจะมีสถานที่กำจัดเป็นของตนเอง แต่ยังมีปัญหาในเรื่องการกำจัดที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล

ตารางที่ 2.4-1 ปริมาณขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดยะลาปี 2554

เทศบาล	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ปริมาณมูลฝอย (ตัน/วัน)
เทศบาลนครยะลา	19.20	62,378	66.67*
เทศบาลเมืองเบตง	78.00	26,308	31.00*
เทศบาลเมืองสะเตงนอก	24.60	28,036	13.20*
เทศบาลตำบลเมืองรามันท์	8.24	4,999	3.00*
เทศบาลตำบลโกตาบารู	2.50	5,257	3.15*
เทศบาลตำบลบันนังสตา	1.50	2,858	3.00*
เทศบาลตำบลกายูบอเกาะ	26.40	4,140	2.48
เทศบาลตำบลลำใหม่	1.00	1,118	0.67
เทศบาลตำบลคอกช้าง	2.44	1,536	1.80*
เทศบาลตำบลยะหา	1.89	2,762	3.00*
เทศบาลตำบลเขื่อนบางลาง	82.50	4,052	2.43
เทศบาลตำบลบุตี	34.30	10,227	6.14
รวม		153,671	136.54

หมายเหตุ : ปริมาณขยะคำนวณจากอัตราการผลิตขยะของประชากร 0.6 กิโลกรัม/คน/วัน

* = ปริมาณขยะจากการสำรวจ

(4) ของเสียอันตราย

ปัจจุบันของเสียอันตรายจากชุมชนในจังหวัดยะลา ไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ส่วนใหญ่มักถูกทิ้งปะปนไปกับขยะมูลฝอยทั่วไปและได้รับการเก็บรวบรวมและขนส่งโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อนำไปกำจัดรวมกันในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั่วไปของ อปท. ที่ไม่มีระบบป้องกันการปนเปื้อนของ สารอันตรายสู่ห่วงโซ่อาหารและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมได้ ในส่วนของของเสีย อันตรายจากอุตสาหกรรม จังหวัดยะลา ไม่มีการประกอบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จึงยังไม่ประสบปัญหาการก่อกองสารพิษและสารอันตรายที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทอุตสาหกรรม แต่จะพบสารอันตรายที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทเกษตรกรรมและจากชุมชนบ้าง ดังนั้นปัญหามลพิษทางอากาศ สารพิษ และสารอันตรายจึงยังไม่เป็นปัญหาในพื้นที่จังหวัดยะลา ตลอดจนจังหวัดยะลา ยังไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลของ กากสารพิษและสารอันตราย

(5) มลพิษทางอากาศและเสียง

(5.1) มลพิษทางอากาศ จังหวัดยะลา มีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศจำนวน 1 สถานี คือ สถานีสนามโรงพิธีช้างเผือก ปัญหามลพิษทางอากาศในพื้นที่จังหวัดยะลา ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดจากกลิ่นเหม็นรบกวนจากโรงงานอุตสาหกรรมยางพารา (น้ำยางข้น) และปัญหากลิ่นเหม็นจากการทำฟาร์มสุกร ที่ขาดการจัดการที่เหมาะสม ซึ่งมีจำนวนหลายโรงงาน โดยพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณอำเภอเมือง อำเภอรามัน และอำเภอเบตง นอกจากนั้นยังพบปัญหาเรื่องฝุ่นจากอุตสาหกรรมกระเบื้องดินหรือย้อยหิน ปัญหาฝุ่นควันจากรถบรรทุกเข้าออกโรงงาน ตลอดจนปัญหาควันจากการเผาถ่านไม้ ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดยะลา นอกจากนี้ยังมีมลภาวะทางอากาศจากการเผาผลาญจากบ้านเรือนหรือชุมชน อย่างไรก็ตาม ผลจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ พบว่า คุณภาพอากาศโดยรวมของจังหวัดยะลา ยังอยู่ในเกณฑ์ดี

(5.2) มลพิษทางเสียง จังหวัดยะลา ไม่มีการประกอบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ การจราจรยังไม่หนาแน่น รวมทั้งไม่มีสถานบันเทิงขนาดใหญ่ ดังนั้นมลพิษทางเสียงจึงยังไม่เป็นปัญหา และจังหวัดยะลา ยังไม่ได้มีการตรวจวัดระดับเสียง เนื่องจากไม่มีเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจวัด

(6) สิ่งแวดล้อมเมือง

จังหวัดยะลามีพื้นที่ชุมชนแออัดจำนวน 56 ชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบบ้านเช่า โดยมีพื้นที่สีเขียวที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ สวนสาธารณะสนามช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และสวนสาธารณะเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

(7) สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

จังหวัดยะลามีสถานที่สำคัญทางธรรมชาติและศิลปกรรมอันควร อนุรักษ์ ตาม ที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญ โดยมีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ถ้ำคูหาภิมุข ถ้ำกระแซง น้ำตกสุทธาลัย (น้ำตกกือลอง) น้ำตกธารโต และน้ำตกละออกรุง ส่วนสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประกอบด้วยโบราณสถานจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ภูเขาวัดหน้าถ้ำ ภาพเขียนสีเป็นพระพุทธรูป และภาพเขียนสีเขายะลา

(8) สถิติการร้องเรียน

จากสถิติเรื่องร้องเรียนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดยะลา พบว่ามีร้องเรียนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่มากนัก

2.5 จังหวัดนราธิวาส

2.5.1 ข้อมูลพื้นฐาน

(1) ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดชายแดน ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายู มีพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด 4,475.43 ตารางกิโลเมตร

(2) อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดปัตตานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	รัฐกลันตัน ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดยะลา

(3) ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดนราธิวาส โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ป่าและภูเขาประมาณ 2 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมด มีภูเขา หนาแน่นแถบทิศตะวันตกเฉียงใต้จดเทือกเขาสันกาลาศิรี ซึ่งเป็นแนวกันพรมแดนไทย - มาเลเซีย ลักษณะพื้นที่ที่มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออก พื้นที่ราบส่วนใหญ่ อยู่บริเวณติดกับอำเภอไทยและที่ราบลุ่มบริเวณแม่น้ำ 4 สาย คือ แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำโก-ลก

(4) ลักษณะภูมิอากาศ

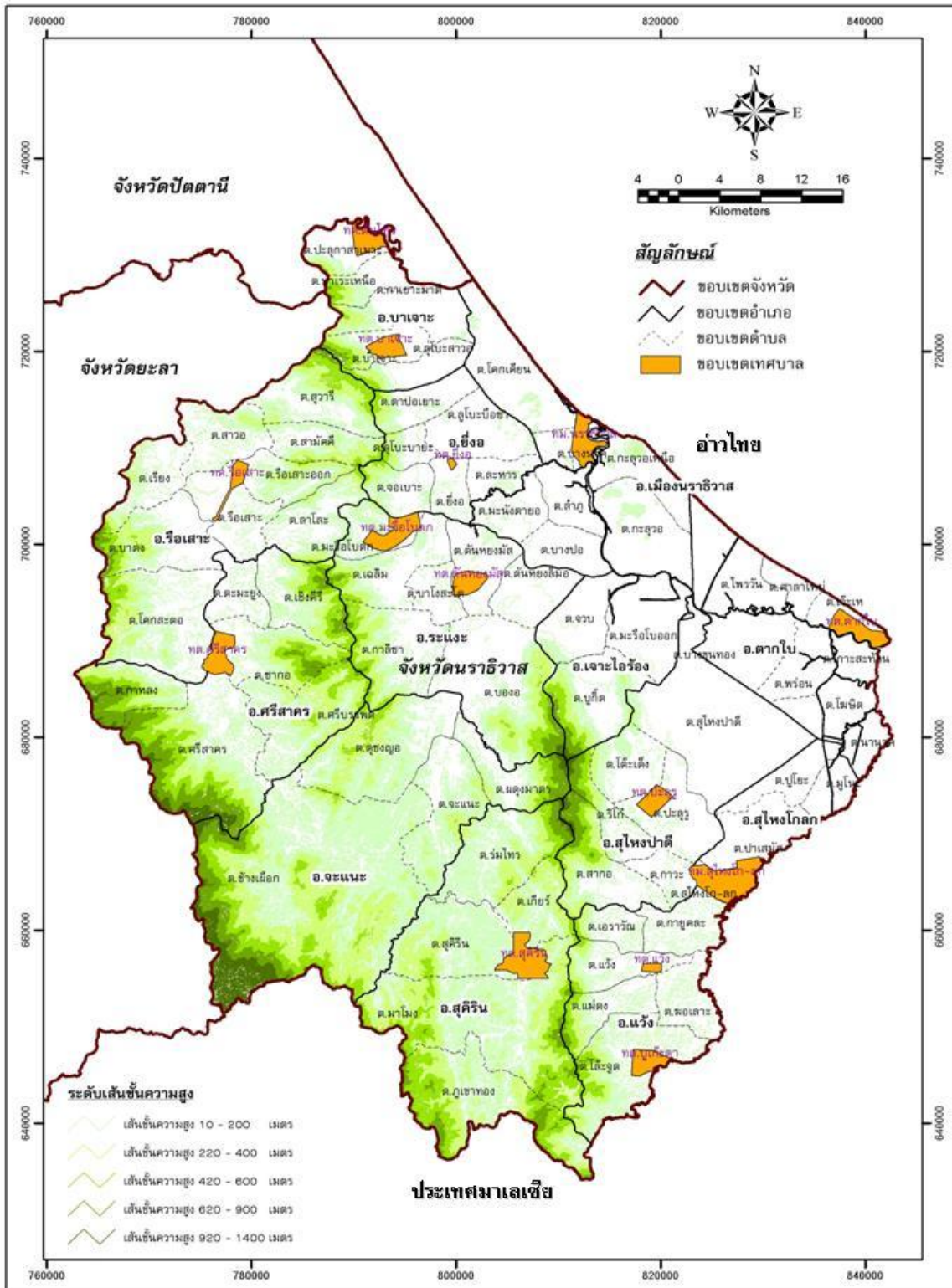
จังหวัดนราธิวาสมี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน และฤดูฝน ระหว่างเดือน พฤษภาคมถึงเดือนมกราคม ในปี 2554 จังหวัดนราธิวาส มีอุณหภูมิเฉลี่ย 27.0 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี 333.5 มิลลิเมตร มีจำนวนวันที่ฝนตก 198 วัน

(5) ข้อมูลด้านประชากร

จังหวัดนราธิวาสมีประชากรจำนวน 747,372 คน เป็นชาย 370,019 คน และหญิง 377,353 คน มีจำนวนบ้าน 182,290 หลัง

(6) ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของจังหวัดนราธิวาสขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในอัตราที่ใกล้เคียงกัน โดยประชากรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 3,100 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน

รูปที่ 2.5-1 สภาพภูมิประเทศและขอบเขตของจังหวัดนราธิวาส

(7) ข้อมูลสภาพทางสังคม

ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดนราธิวาสประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือการทำงานในภาคอุตสาหกรรม ทั้งอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมการก่อสร้าง และการทำงานในภาคพาณิชย์กรรม และประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม

(8) ข้อมูลด้านสาธารณสุข

จังหวัดนราธิวาสมีโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 13 แห่ง โรงพยาบาลขนาด 10 เตียง จำนวน 1 แห่ง และสถานีอนามัย จำนวน 110 แห่ง

(9) ระบบสาธารณูปโภค

จังหวัดนราธิวาสมีหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 105,447 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 59.33 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด มีผู้ใช้บริการน้ำประปา จำนวน 21,602 ราย ในพื้นที่ 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนราธิวาส อำเภอดากใบ อำเภอระแงะ อำเภอเรือเสาะ อำเภอศรีสาคร อำเภอสุคีริน และอำเภอสุไหงโก-ลก มีการให้บริการ โทรศัพท์ จำนวน 40,053 เลขหมาย จังหวัดนราธิวาสมีทางหลวงแผ่นดินลาดยาง ระยะทางยาว 708.518 กิโลเมตร รับผิดชอบโดยแขวงทางนราธิวาส

(10) แรงงาน

จังหวัดนราธิวาส มีผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 409,175 คน โดยมี จำนวน ผู้มีงานทำ 396,179 คน และผู้ว่างงาน จำนวน 12,996 คน มีอัตราการว่างงานร้อยละ 3.18 ของกำลังแรงงานปัจจุบัน

(11) เขตการปกครอง

จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ประมาณ 4,475.43 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 77 ตำบล 593 หมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนราธิวาสประกอบด้วยเทศบาลเมือง 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองนราธิวาส เทศบาลเมืองสุไหงโก-ลก และเทศบาลเมืองตากใบ เทศบาลตำบล 11 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 73 แห่ง

2.5.2 สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดนราธิวาส

(1) ทรัพยากรดินและที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในจังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 78.58 ของพื้นที่ทั้งหมด รองลงมาคือ เป็นแหล่งน้ำ (ร้อยละ 8.7) และที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 7.97) ตามลำดับ

(2) ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติประมาณ 1,113.04 ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่ป่าชุมชนประมาณ 388 ตารางกิโลเมตร

(3) ทรัพยากรสัตว์ป่า

จากการสำรวจชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่พบในเขตป่าพรุ-ป่าฮาลา บาลา จังหวัดนราธิวาส พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 139 ชนิด นก 232 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 111 ชนิด และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 49 ชนิด นอกจากนี้ยังพบสัตว์ป่าสงวนจำนวน 4 ชนิด คือ เสียงผา สมเสร็จ แมวลายหินอ่อน และกระซู่

(4) ทรัพยากรน้ำ

จังหวัดนราธิวาส ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก โดยมีลำน้ำหลักคือแม่น้ำสายบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำ แม่น้ำบางนรา และแม่น้ำโก-ลก ซึ่งเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศ

จังหวัดนราธิวาสมีแม่น้ำสายหลัก 4 สาย ได้แก่

(4.1) แม่น้ำบางนรา รับน้ำจากคลองสุโขงปาดิ คลองยะกัง และคลองตันหยงมัส ไหลผ่านพื้นที่อำเภอตากใบ อำเภอสุโขงปาดิ อำเภอรยะแงะ แล้วไหลสู่ ทะเลที่อำเภอเมืองนราธิวาส ความยาวประมาณ 60 กิโลเมตร

(4.2) แม่น้ำโก-ลก เป็นแม่น้ำกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ต้นน้ำอยู่ในพื้นที่อำเภอแว้ง ไหลผ่านอำเภอสุโขงโก -ลก และไหลสู่อ่าวไทยที่อำเภอตากใบ ความยาวประมาณ 103 กิโลเมตร

(4.3) แม่น้ำสายบุรี ต้นน้ำเริ่มจากอำเภอสุคีริน ไหลผ่านอำเภอจะแนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอรามัน จังหวัดยะลา แล้วไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ความยาวประมาณ 195 กิโลเมตร

(4.4) แม่น้ำตากใบ เป็นแม่น้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ ในทะเล ประกอบกับคลื่นได้ซัดทรายเข้าหาฝั่งทำให้เกิดสันทราย ส่วนภายในยังลึกเป็นแนวยาว จึงเกิดเป็นแม่น้ำความยาวประมาณ 14 กิโลเมตร ตั้งอยู่ชายฝั่งตะวันออกในท้องที่ตำบลเจ๊ะเห ตำบลศาลาใหม่ และไหลบรรจบแม่น้ำโก -ลก ที่บ้านตาบา ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ

(5) ทรัพยากรธรณี

จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดหนึ่งในอดีตที่มีความสำคัญในด้านแร่ธาตุ มีประวัติเกี่ยวกับแหล่งแร่ทองคำมาตั้งแต่ปี 2467 แหล่งแร่อื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ดินขาว แมงกานีส โครไมต์ ดีบุก และหินแกรนิตเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง มีเหมืองแร่ที่เปิดดำเนินการ จำนวน 5 แห่ง มีปริมาณสำรองแร่ดินขาวประมาณ 471.22 พันตัน

(6) ความหลากหลายทางชีวภาพ

จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและได้รับการเสนอชื่อขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างฝั่งตะวันออก ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ป่าพรุโต๊ะแดง) มีเนื้อที่ 346.36 ตารางกิโลเมตร

2.5.3 สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดนราธิวาส

(1) คุณภาพน้ำ

สำหรับคุณภาพน้ำ จะใช้ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (Dissolved Oxygen, DO) ควบคู่กับค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand, BOD) เป็นดัชนีชี้วัดและระบุสถานะประเภทแหล่งน้ำตามความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ คือ ประเภทที่ 1 (ดีมาก) ประเภทที่ 2 (ดี) ประเภทที่ 3 (พอใช้) ประเภทที่ 4 (เสื่อมโทรม) และประเภทที่ 5 (เสื่อมโทรมมาก)

(1.1) **คุณภาพน้ำแม่น้ำโก-ลก** ดำเนินการตรวจวัดคุณภาพน้ำครอบคลุมต้นน้ำ ลำน้ำ และปากน้ำในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จำนวน 6 จุดตรวจวัด ตั้งแต่ปากแม่น้ำโก-ลก บ้านตาบา อำเภอตากใบ ถึงหมู่บ้านบูเกะตา อำเภอแว้ง พบว่า ในปี 2554 คุณภาพน้ำแม่น้ำโก-ลก อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 100 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพน้ำระหว่างปี 2554 และ 2553 พบว่า คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมลง โดยในปี 2553 คุณภาพน้ำแม่น้ำโก-ลก อยู่ในเกณฑ์พอใช้และเสื่อมโทรมในสัดส่วนเท่ากัน

(1.2) **คุณภาพน้ำแม่น้ำบางนรา** ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแม่น้ำบางนรา จำนวน 2 สถานี คือ บริเวณเทศบาลเมืองนราธิวาสตำบลบางนาค อำเภอเมือง และบริเวณบ้านปีเหล็งตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง พบว่า ในปี 2554 คุณภาพน้ำแม่น้ำบางนราอยู่ในเกณฑ์พอใช้และเสื่อมโทรมเท่ากัน โดยบริเวณบ้านปีเหล็ง มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และบริเวณเทศบาลเมืองนราธิวาส มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำแม่น้ำบางนราในปี 2554 และ 2553 พบว่า คุณภาพน้ำดีขึ้น กล่าวคือ ในปี 2553 คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมทั้ง 2 สถานี แต่ในปี 2554 มีคุณภาพน้ำพอใช้ 1 สถานี อย่างไรก็ตามปริมาณแบคทีเรียกลุ่มฟิโคลโคลิฟอร์มแบคทีเรียยังคงสูงกว่ามาตรฐานทั้งสองสถานี

(1.3) **คุณภาพน้ำแม่น้ำสายบุรี** ซึ่งพื้นที่ต้นน้ำอยู่ในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 2 สถานี คือ บริเวณโรงสูบน้ำแรงต่ำการประปาเรือเสาะ บ้านท่าเรือ อ.เรือเสาะ และบริเวณเทศบาลตำบลศรีสาคร อ.ศรีสาคร พบว่าคุณภาพน้ำในปี 2554 อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยพบค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) และแบคทีเรียกลุ่มฟิโคลโคลิฟอร์ม (FCB) สูงเกือบทุกครั้งที่ตรวจวัด

(2) **การจัดการน้ำเสีย** จังหวัดนราธิวาวยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน น้ำเสียส่วนใหญ่จึงถูกระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

(3) การจัดการขยะมูลฝอย

ปริมาณมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในจังหวัดนราธิวาส ในปี 2554 มีประมาณวันละ 464 ตัน โดยเป็นมูลฝอยจากเทศบาลประมาณวันละ 120 ตัน และขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบลประมาณวันละ 344 ตัน จังหวัดนราธิวาสมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลเพียงแห่งเดียว คือ สถานที่กำจัดขยะของเทศบาลเมืองนราธิวาส การกำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ส่วนใหญ่จึงใช้วิธีการ Open Dumping เมา และไถกลบเป็นครั้งคราว

ตารางที่ 2.5-1 ปริมาณขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส ปี 2554

อำเภอ	เทศบาล	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)
เมือง	1. ทม.นราธิวาส	7.50	41,261	28.33*
ตากใบ	2. ทม.ตากใบ	9.15	18,200	7.22*
บาเจาะ	3. ทต.ตันไทร	11.80	4,470	3.00*
	4. ทต.บาเจาะ	12.56	9,020	5.41
ยี่งอ	5. ทต.ยี่งอ	0.64	3,059	1.60*
ระแงะ	6. ทต.ตันหยงมัส	3.00	7,764	2.50*
	7. ทต.มะรือโบตก	10.25	7,918	4.75
เรือเสาะ	8. ทต.เรือเสาะ	3.11	7,597	5.00*
แว้ง	9. ทต.บุเกะตา	7.04	4,434	3.00*
	10. ทต.แว้ง	4.12	5,259	3.00*
ศรีสาคร	11. ทต.ศรีสาคร	5.00	4,517	3.00*
สุคีริน	12. ทต.สุคีริน	12.77	3,370	2.00*
สุโหงโกลก	13. ทม.สุโหงโกลก	22.50	40,722	47.50*
สุโหงปาดี	14. ทต.ปะลูลู	4.0	8,453	3.33*
รวม			166,044	119.65

หมายเหตุ : ปริมาณขยะคำนวณจากอัตราการผลิตขยะของประชากร 0.6 กิโลกรัม/คน/วัน

* = ปริมาณขยะจากการสำรวจ

(4) ของเสียอันตราย

สำหรับข้อมูลกากสารพิษและสารอันตรายในพื้นที่ ยังมีข้อมูลในวงจำกัด ซึ่งต้องมีการศึกษา /สำรวจ เพื่อการวางแผนจัดการในระยะต่อไป

(5) มลพิษทางอากาศและเสียง

(5.1) มลพิษทางอากาศ จากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศบริเวณเทศบาลเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส ปี 2553 พิจารณาจากดัชนีค่าก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM-10) พบว่าคุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั่วไป

(5.2) มลพิษทางเสียง เนื่องจากจังหวัดนราธิวาสไม่ได้มีปัญหาด้านมลพิษทางเสียง จึงไม่มีการตรวจวัดคุณภาพเสียง

(6) สิ่งแวดล้อมเมือง

ในการพัฒนาเมืองในระยะที่ผ่านมา จังหวัดนราธิวาส มีการจัดหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อเป็นปอดให้กับชุมชน และให้สภาพภูมิทัศน์ของเมืองสวยงามขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากจังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีพื้นที่ป่าเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของเมือง และยังขาดการดูแลพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นพื้นที่สีเขียวเดิมในชุมชน จังหวัดนราธิวาสมีชุมชนแออัดจำนวน 109 ชุมชน ส่วนใหญ่เป็นบ้านเช่า

(7) สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

จังหวัดนราธิวาสอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถานและศาสนสถานซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ 5 แห่ง คือ ถ้ำโต๊ะไม้ะ น้ำตกรินทร์วินทร์ น้ำตกบาโจ(น้ำตกปาโจ) น้ำตกซีโป และหาดนราทัศน์ และแหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ 4 แห่ง ได้แก่ พระอุโบสถวัดชลธาราสিংเห วัดธารากร วัดโคกมะเฟือง และวัดโคกมะม่วง

(8) สถิติการร้องเรียน

การร้องเรียนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่เป็นการร้องเรียนด้านน้ำ อากาศ และปัญหาขยะมูลฝอย